

บทที่ 2

กรณีศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูอาจารย์ บุคลากรในโรงเรียน นักเรียนที่รังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งสังเกตสภาพโรงเรียน สภาพครอบครัว และชุมชนที่อาศัย คณะผู้วิจัยขอเสนอและประมวลข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักในลักษณะกรณีศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่น

กรณีศึกษาที่ 1: เด็กชายอับล

เด็กชายอับล มีอายุ 12 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดพัทลุงและได้ย้ายตามครอบครัวมาตั้งแต่ปี 2552 เนื่องจากพ่อเป็นครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี ครอบครัวของอับลมีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ และพี่น้องอีก 3 คน อับลเป็นพี่คนโต มีน้องสาว 1 คน และน้องชายอีก 1 คน และปัจจุบันครอบครัวของอับลได้พักอาศัยร่วมกับนายอนุমানผู้เป็นน้องชายของพ่อ

ปัจจุบันเด็กชายอับลกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนเดิมที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นโรงเรียนเดียวกันกับที่พ่อสอนอยู่ และเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกแห่งหนึ่งที่มีการขยายการจัดการเรียนการสอนลงไปสู่ฐานล่าง ซึ่งแต่เดิมสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเท่านั้น และเมื่อสังคมมุสลิมและพ่อแม่ผู้ปกครองแสดงความต้องการและเรียกร้องให้โรงเรียนเปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาควบคู่กัน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสเรียนทั้งสามัญและศาสนาตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งโรงเรียนที่เด็กชายอับลเรียนอยู่ถือว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงมานาน และนับว่าเป็นโรงเรียนที่ได้รับการเลือกลือและขนานนามว่า “มีกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขันมาก” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการในเรื่องการเรียนการสอน การทำกิจกรรม และการพักอาศัยที่แบ่งแยกเป็นเอกเทศระหว่างนักเรียนเพศชายและเพศหญิง โดยมีการทำกำแพงรั้วกันอย่างชัดเจน

ในอดีตพ่อของเด็กชายอับลเคยเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีเช่นกัน จึงไม่มีปัญหาเรื่องการสื่อสารด้วยภาษามลายู ในขณะที่แม่ของเด็กชายอับลเป็นคนจังหวัดปัตตานีโดยกำเนิด เมื่อตอนที่เด็กชายอับลย้ายเข้ามาศึกษาในจังหวัดปัตตานี จึงทำให้เด็กชายอับลไม่ต้องปรับตัวและไม่ค่อยประสบปัญหาในเรื่องของภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และอัตลักษณ์ในเชิงพื้นที่มากนัก รวมทั้งก่อนที่เด็กชายอับลจะย้ายเข้ามาเรียนที่จังหวัดปัตตานี ครอบครัวมักใช้เวลาช่วงปิดเทอมใหญ่พาลูกๆ มาเยี่ยมและพักอาศัยกับบรรดาญาติๆ ในจังหวัดปัตตานีเป็นประจำทุกปี

พ่อของเด็กชายอับลมีอาชีพเป็นครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนแม่มีอาชีพเป็นแม่บ้าน โดยครอบครัวได้ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กชายอับลแบบเข้มงวดกวดขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะให้เด็กชายอับลได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามรูปแบบอิสลาม เช่น การเข้มงวดกวดขันในเรื่องการละหมาด 5 เวลาและการละหมาดภาคสมัครใจ (สุนัต) การเข้มงวดกวดขันในเรื่องการถือศีลอดในเดือนรอมฎอนและการเรียนอัลกุรอาน และการเข้มงวดกวดขันในเรื่องการอ่านดุอาอ์ของทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวันและคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม รวมทั้งการห้ามปรามในเรื่องอบายมุขทุกชนิด เป็นต้น จากการที่แม่ของเด็กชายอับลมีอาชีพเป็นแม่บ้านทำให้มีเวลามากพอที่จะดูแลอบรมเลี้ยงดูเด็กชายอับลและลูกอีก 2 คนอย่างใกล้ชิด โดยจะยึดแนวทางตามอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านรซูล (ซ.ล) เป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของเด็กชายอับล ส่วนการลงโทษด้วยการตีนั้นนานๆ จะมีสักครั้งในกรณีที่เด็กชายอับลดื้อมาก ๆ และไม่เชื่อฟัง แต่ทุกครั้งพ่อแม่จะมีการบอกกล่าวและอธิบายถึงพฤติกรรมที่เด็กชายอับลกระทำความผิดและควรได้รับการลงโทษ เช่น ครั้งหนึ่งคุณพ่อทราบว่าคุณชายอับลไม่ได้

ไปละหมาดที่มัสยิดติดต่อกันหลายวัน แต่แอบหนีไปเล่นเกมในร้านใกล้กับมัสยิด เมื่อพ่อแม่สอบถามเกี่ยวกับการละหมาดดังกล่าว เด็กชายอับดุลตอบยืนยันว่าตนไปละหมาดทุกครั้ง โดยมีเพื่อนเป็นพยานได้ และเมื่อพ่อแม่เห็นว่าเห็นเด็กชายอับดุลนั่งเล่นเกมในเวลาละหมาด เด็กชายอับดุลก็ยังยืนยันว่าตนเองไปละหมาด จนกระทั่งพ่อต้องอธิบายถึงโทษของการละทิ้งการละหมาดและโทษของการพูดโกหก รวมทั้งพ่อก็มีพยานรู้เห็นเช่นกัน ทำให้เด็กชายอับดุลต้องรับสารภาพผิด ขอโทษพ่อแม่ และยอมรับการลงโทษโดยดี หลังจากนั้นพ่อก็ตกลงโทษเด็กชายอับดุลด้วยการตีด้วยไม้ไผ่ 5 ครั้ง พร้อมทั้งบอกเด็กชายอับดุลว่าต้องไปเตาบัตกับอัลลอฮ์ด้วย

จากการพูดคุยและสอบถามเด็กชายอับดุลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกเพื่อน เด็กชายอับดุลให้การยอมรับว่าตนเองเป็นเด็กที่มีนิสัยชอบรังแกผู้อื่นเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่มักจะเลือกรังแกเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน รังแกทุกสถานที่ที่มีโอกาส และจะเลือกรังแกในลักษณะหลากหลายรูปแบบ เช่น ชกต่อย ดบ ตี เตะ ผลัก และยืนขวางทางเดิน เป็นต้น เด็กชายอับดุลได้เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์การรังแกเพื่อนที่รุนแรงที่สุดว่า “เคยชวนเพื่อน 5 คนไปรุมทำร้ายร่างกายเพื่อนในบริเวณห้องน้ำของโรงเรียนในช่วงหลังเลิกเรียนตอนเย็น จนทำให้เพื่อนได้รับบาดเจ็บสาหัสไม่สามารถมาโรงเรียนได้หลายวัน ส่วนตัวผมและกลุ่มเพื่อนถูกโรงเรียนลงโทษให้พักการเรียน” ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมีเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเห็นเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย แต่ทุกคนก็ยินยอมไม่กล้าเข้าไปห้ามปรามหรือช่วยเหลือแต่อย่างใด นอกจากนี้เด็กชายอับดุลได้ชี้ว่าเพื่อนำเรื่องนี้ไปบอกใครมีจะนั้นจะได้รับผลกระทบมากกว่าเพื่อนที่ถูกรังแกดังกล่าวหลายเท่า แต่อย่างไรก็ตามเด็กที่ถูกรังแกก็เล่าเรื่องดังกล่าวให้กับพ่อแม่ตนเองฟัง แล้วพ่อแม่ก็นำเรื่องดังกล่าวไปร้องเรียนกับผู้บริหารโรงเรียน จนโรงเรียนต้องมีการสอบสวนหาข้อเท็จจริง พร้อมทั้งลงโทษเด็กชายอับดุลและเพื่อนๆ โดยการพักการเรียน

เด็กชายอับดุลถือว่าเป็นนักเรียนหนักเลงประจำโรงเรียน เนื่องจากเพื่อนนักเรียนจำนวนมากต่างให้ชานนามกลุ่มของเขาว่า “แก๊งค์รายาตานี” โดยเด็กชายอับดุลถือว่าเป็นหัวหน้าแก๊งค์ที่เพื่อนต่างก็เกรงกลัวและวิตกกังวลว่าเด็กชายอับดุลจะเข้ามารังแกหรือไม่ อย่างไร ดังเช่นเพื่อนนักเรียนคนหนึ่งซึ่งเป็นคนตัวเล็กและเคยถูกเด็กชายอับดุลรังแกได้ให้ข้อมูลว่า “เด็กชายอับดุลมักมาเตะกัน ดบหัว ผลัก และหยิก พร้อมทั้งพูดทำทนายว่า “ต่อยกันใหม่ ใจลูกแสบ” และเพื่อนนักเรียนอีกคนยังได้ให้ข้อมูลอีกว่า “เด็กชายอับดุลชอบแก๊งค์ยืนขวางทางเดิน ชกหน้าอก เตะขา บีบคอ ผลักตนเพื่อให้ชนกับคนอื่น และผลักให้ล้ม” รวมทั้งบังซูเซ็น ซึ่งเป็นนักการภารโรงได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กชายอับดุลว่า “เด็กชายอับดุลเป็นนักเรียนที่ชอบหาเรื่องคนอื่นในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ โดยชอบรังแกผู้อื่นด้วยการเตะ ดบ ตี ชก บีบคอ และผลัก”

นายอนุমানอาชายของเด็กชายอับดุลกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของหลานชายว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างเสี่ยงอันเนื่องมาจากการซึมซับและรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ สังเกตได้จากกรณีที่หลานชายเริ่มต่อวงจรไฟฟ้าด้วยแบตเตอรี่ ซึ่งเป็นการเลียนแบบการลอบวางระเบิดของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ปรากฏตามข่าวถึงแม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับแสดงพฤติกรรมการรังแกของเด็กชายอับดุลในโรงเรียนอย่างชัดเจนสักเท่าใดนักในปัจจุบัน แต่ถือว่ามีความเสี่ยงมากสำหรับในอนาคตที่เด็กชายอับดุลจะนำวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการรังแกเพื่อนในโรงเรียน หรือนำมาใช้ในการเล่นในชีวิตประจำวันของเขา อาจจะนำมาสู่เหตุการณ์สะเทือนขวัญได้ ดังนั้นทางครอบครัวได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการเบื้องต้นโดยการดูแลอย่างใกล้ชิดและพยายามสอดแทรกแนวคิดอิสลามแก่เด็กชายอับดุล เช่น อิสลามได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่มนุษย์ในการดูแลรักษาชีวิตและทรัพย์สิน จึงไม่เป็นที่อนุญาตให้ทำการละเมิดทรัพย์สินและทำร้ายกัน ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ทรงกำหนดการลงโทษผู้ที่ละเมิดผู้อื่นโดยมีขอบด้วยผลแห่งการละเมิดอย่างเดียวกัน คือ ถ้าทำร้ายคนอื่นจนถึงแก่ชีวิตก็ให้ชดใช้ชีวิตนั้นด้วยชีวิตของตนเอง ตาก็ให้ชดใช้ด้วยตา จมูกด้วยจมูก หูก็ด้วยหู และฟันก็ด้วยฟัน หากทำให้เกิดบาดเจ็บก็ต้องชดใช้เท่าที่สามารถจะทำให้ผู้ละเมิดมีบาดแผลเย็บเดียวกันโดยไม่เกินเลย นอกจากนี้การละเมิดหรือการรังแกผู้อื่นโดยการทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นมีบาดแผลถือเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามสั่งห้ามโดยเด็ดขาด หากว่าผลแห่งการทำร้ายร่างกายนั้นถึงขั้นเสียชีวิตก็เท่ากับว่าผู้นั้นได้ฆาตกรรมผู้อื่นซึ่งเป็นบาปใหญ่อันดับที่สองในศาสนาอิสลามรองจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กชายอับดุลยังถูกติดตามอย่างใกล้ชิดจากทั้งพ่อแม่และอาชาย ซึ่งความใกล้ชิดในการอบรมดูแล

เอาใจใส่ต่อเด็กชายอับดุลเป็นวิธีการเบื้องต้นที่ทางครอบครัวนำมาใช้ในการป้องกันมิให้เด็กชายอับดุลมีพฤติกรรมรุนแรงโดยการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน รวมทั้งครอบครัวมีการติดต่อกับทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามพฤติกรรมของเด็กชายอับดุล หากมีปัญหาทางโรงเรียนจะโทรศัพท์มาแจ้งกับทางบ้านของเด็กชายอับดุล

นายอนุสมานกล่าวถึงเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ว่ามีผลต่อบรรดาเด็ก ๆ ในพื้นที่อย่างแน่นอน โดยมีความวิตกกังวลของเด็กชายอับดุลที่เปลี่ยนไปเมื่อรับรู้วิธีการก่อเหตุความรุนแรง การรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีทั้งที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ซึ่งค่อนข้างรายงานข่าวที่ขัดต่อการรับรู้ของคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก รวมไปถึงการรับรู้จากคนในพื้นที่ด้วยตนเอง ส่วนบรรดาเด็ก ๆ จะได้รับการแนะนำในเรื่องที่ดีและไม่ดีหากได้รับรู้เรื่องราวจากคนในครอบครัว แต่หากได้รับรู้จากคนอื่นที่ไม่ได้มีการอบรมสั่งสอนให้เด็กแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ย่อมเป็นเรื่องน่าเป็นห่วง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมมารรังแกผู้อื่นของเด็กเหล่านั้นได้

นายอนุสมาน ยังกล่าวสรุปทิ้งท้ายว่า การรังแกกันของนักเรียนถือเป็นความรุนแรงและเรื่องที่น่ากลัวสำหรับเด็ก เด็กที่มีพฤติกรรมรังแกคนอื่นเป็นประจำอาจโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีนิสัยเป็นอันตรายต่อบุคคลรอบข้าง อีกทั้งเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแกอย่างต่อเนื่องอาจกลายเป็นคนที่มีปมในใจและกลายเป็นคนหนีปัญหาในท้ายที่สุด การนำเสนอเรื่องราวของความรุนแรงผ่านสื่อหรือแม้กระทั่งการพูดคุยในประเด็นปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ควรให้ข้อคิดแก่บรรดาเด็ก ๆ หากพวกเขาได้ยินหรือกำลังรับรู้อยู่ ทั้งนี้การเลี้ยงดูจากครอบครัวก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ และผู้ปกครองจำเป็นต้องประสานและรับฟังข้อคิดเห็นจากทางโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ไขหากเด็กมีพฤติกรรมชอบรังแกผู้อื่น ทั้งนี้การจะบอกว่ากฎระเบียบของโรงเรียนที่มีความเข้มงวดส่งผลต่อพฤติกรรมมารรังแกของเด็กหรือไม่อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปนิสัยส่วนตัวของเด็ก

กรณีศึกษาที่ 2: เด็กหญิงฮาซียะห์

เด็กหญิงฮาซียะห์ อายุ 10 ปี ทั้งพ่อและแม่มีอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวต้องออกหาลูกค้าทุกวัน จนไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็กหญิงฮาซียะห์สักเท่าใดนัก ต้องฝากให้ปู่ย่าและญาติ ๆ ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู โดยแม่ของเด็กหญิงฮาซียะห์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า ตนและสามีต้องออกจากบ้านแต่เช้าตรู่และกลับบ้านตอนดึกทุกวันเพื่อออกไปหาลูกค้าและส่งสินค้าทั้งในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา ซึ่งถือว่ามีความบกพร่องในการให้เวลากับลูกได้ไม่เต็มที่ ไม่มีโอกาสได้พูดคุยกับเด็กหญิงฮาซียะห์มากเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียน การปฏิบัติศาสนกิจ และพฤติกรรมทั่ว ๆ ไป จากการพูดคุยกับปู่และย่าของเด็กหญิงฮาซียะห์ทำให้ทราบว่าเด็กหญิงฮาซียะห์มีนิสัยชอบเก็บกด ชอบอยู่คนเดียว มีอารมณ์ฉุนเฉียว โมโหง่าย และชอบเล่นกับเพื่อนและญาติพี่น้องด้วยวิธีการที่รุนแรง เช่น เล่นเป็นตำรวจหญิงต่อสู้กับผู้ร้าย และเล่นเป็นนางร้ายดบตีแยกแฟน เป็นต้น

พฤติกรรมมารรังแกคนอื่นของเด็กหญิงฮาซียะห์แสดงออกในรูปแบบของการทำร้ายร่างกายเพื่อน ไม่ว่าเป็นการผลัก การหยิก การดบตี และการขว้างสิ่งของใส่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทำร้ายอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนด้วยเช่นกัน เช่น การล้อเลียนจุดด้อย การล้อเลียนชื่อพ่อแม่ การล้อเลียนอาชีพพ่อแม่ และการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา เป็นต้น เด็กหญิงฮาซียะห์ได้เล่าถึงเหตุการณ์การรังแกเพื่อนที่รุนแรงที่สุดว่า “เคยแอบตามคนที่เพื่อนในกลุ่มเกลียดชังหน้าไปเข้าห้องน้ำบริเวณหลังอาคารเรียน แล้วมีการฉีดยาเข้าไปในห้องน้ำจนทำให้เขาเปียกทั้งตัว หลังจากนั้นเพื่อนในกลุ่มก็ช่วยกันดบตี ดึงผม และรุมกระหน่ำ” ซึ่งมีนักเรียนพบเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ไม่กล้าที่จะช่วยเหลือหรือห้ามปรามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว เนื่องจากกลัวว่าตนเองอาจถูกเด็กหญิงฮาซียะห์ทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้เด็กหญิงฮาซียะห์ยังข่มขู่นักเรียนที่ถูกรังแกว่าห้ามนำเรื่องนี้ไปฟ้องครู ห้ามเล่าให้พ่อแม่ผู้ปกครองฟัง และห้ามเล่าให้เพื่อนคนอื่น ๆ ฟังเช่นกัน ถ้ามีใครถามว่าบาดเจ็บหรือเสื้อผ้าเปียกเกิดจากสาเหตุใดให้ตอบว่าเดินหกล้มในห้องน้ำ มิฉะนั้นจะถูกทำร้ายร่างกายทุกวัน

จากการพูดคุยกับนักเรียนที่เคยถูกเด็กหญิงฮาซียะห์รังแกเป็นประจำ ทำให้ทราบว่า “เด็กหญิงฮาซียะห์ชอบพูดจาล้อเลียนว่าตนเป็นลูกไม่มีพ่อ ตัวดำ และเตี้ย บางครั้งก็เข้ามาหยิกแก้ม และผลักให้หกล้ม” เพื่อนอีกคนให้ข้อมูลว่า “เด็กหญิงฮาซียะห์มักเข้ามากีดกันและขัดขวางการเล่นของเพื่อนๆ มักผลักให้หกล้ม และถลกกระโปรง” นอกจากนี้ยังมีนักเรียนบางคนให้ข้อมูลว่า “เด็กหญิงฮาซียะห์ชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำทุกวัน โดยส่วนใหญ่จะเลือกรังแกคนที่ไม่ทางสู้หรือโต้ตอบ ซึ่งทุกครั้งที่มีการรังแกก็ไม่มีใครกล้าไปฟ้องครูประจำชั้นหรือครูฝ่ายปกครอง เพราะกลัวว่าจะถูกเด็กหญิงฮาซียะห์รังแกมากขึ้น รวมทั้งเพื่อนๆ คนอื่นๆ ก็ไม่กล้าที่จะเข้าช่วยเหลือคนที่ถูกเด็กหญิงฮาซียะห์รังแกหรือนำเรื่องที่เกิดขึ้นไปบอกครู เพราะกลัวจะถูกเด็กหญิงฮาซียะห์เลือกเป็นเหยื่อรายต่อไปสำหรับกรรแก”

จากการสอบถามพ่อแม่และปู่ย่าของเด็กหญิงฮาซียะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรแกที่โรงเรียนทำให้ทราบว่าทุกคนไม่เคยรู้มาก่อนว่าเด็กหญิงฮาซียะห์ชอบไปรังแกเพื่อนที่โรงเรียน เพราะทางโรงเรียนไม่ได้แจ้งให้ทางผู้ปกครองทราบแต่อย่างใด แต่ทางครอบครัวก็สันนิษฐานหรือคาดเดาได้ว่าเด็กหญิงฮาซียะห์น่าจะมีพฤติกรรมกรรแกบ้าง แต่ไม่เคยคาดคิดว่าจะมีพฤติกรรมกรรแกมากน้อยขนาดไหน และจากการพูดคุยกับครูประจำชั้นทำให้ได้ข้อมูลว่า “ตนเองก็ไม่ทราบว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมกรรแกกัน เนื่องจากไม่มีเพื่อนนักเรียนคนใดมาฟ้องครูเลย”

นอกจากนี้เด็กหญิงฮาซียะห์ยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวว่า “พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจตนเองสักเท่าใด เอาแต่ทำงานหนักทุกวัน ทั้งให้ตนเองอยู่กับปู่ย่า ทำให้ตนเองรู้สึกขาดความอบอุ่น และมีความคับข้องใจตลอดเวลา” เมื่อสอบถามเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนทำให้ทราบว่า ในโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดอยู่แล้ว แต่ขึ้นอยู่กับว่าเราจะพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องแสดงให้คนอื่นได้รับรู้ว่าเรามีพลังอำนาจ รู้สึกเกรงกลัวเรา และไม่กล้านำเรื่องที่เรามาฟ้องครู ส่วนสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่นั้นเด็กหญิงฮาซียะห์ไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับข่าวคราวของเหตุการณ์มากนัก และไม่เข้าใจด้วยว่ามีคืออะไรและส่งผลกระทบต่ออย่างไร

กรณีศึกษาที่ 3: เด็กหญิงอามีน่า

เด็กหญิงอามีน่า อายุ 8 ปี เติบโตมากับการเลี้ยงดูของคุณย่าเนื่องจากพ่อต้องทำงานเป็นช่างก่อสร้างและแม่ต้องค้าขายในตลาดสด จึงไม่มีเวลาดูแลเลี้ยงดูเด็กหญิงอามีน่าเท่าที่ควร จนกระทั่งเมื่อเด็กหญิงอามีน่าต้องเข้าโรงเรียน พ่อแม่จึงรับเด็กหญิงอามีน่ากลับมาเลี้ยงดูเอง แต่ยังคงอาศัยอยู่กับแม่เป็นส่วนใหญ่ โดยที่พ่อนั้นยังไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการเลี้ยงดูเด็กหญิงอามีน่าได้เต็มที่เช่นเดิม จากการสอบถามแม่ของเด็กหญิงอามีน่าเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงอามีน่าที่ผ่านมาว่า ตนและสามีมีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและมีความบกพร่องในการให้เวลากับลูกได้ไม่เต็มที่ โดยอาศัยสิ่งของและเงินเป็นหลักในการแสดงออกถึงความรักและความห่วงใยของความเป็นพ่อแม่ ซึ่งส่งผลให้เด็กหญิงอามีน่ามีนิสัยก้าวร้าวและไม่ค่อยเชื่อฟังตน และตนสังเกตเห็นสิ่งที่ลูกสาวต้องการนั้นไม่ใช่สิ่งของที่ตนจัดหามาให้แต่อย่างใด เมื่อส่งลูกเข้าโรงเรียนจึงพบว่าหลายครั้งที่ลูกของตนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและชอบไปรังแกคนอื่นอยู่เสมอ

นอกจากนี้เด็กหญิงอามีน่ายังเล่าอีกว่าตนเองชอบที่เรียกรังแกความสนใจเนื่องจากไม่มีเพื่อนที่เล่นด้วย โดยการแสดงออกด้วยคำพูดที่หยาบคายและก้าวร้าว เช่น การด่าทอเพื่อน การล้อเลียนรูปร่างผิวพรรณ และการขว้างสิ่งของ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะรังแกเพื่อนในช่วงเวลาพักเล่นและเวลาพักเที่ยง และจากการสอบถามนักเรียนในห้องของเด็กหญิงอามีน่าต่างก็ตอบตรงกันว่า ในช่วงเวลาพักเล่นและเวลาพักเที่ยงเพื่อน ๆ ในห้องมักจะเล่นกันอย่างสนุกสนาน ในขณะที่เด็กหญิงอามีน่าไม่มีใครต้องการเล่นด้วยเนื่องจากเป็นเด็กที่ชอบรังแกคนอื่น จนทำให้เด็กหญิงอามีน่าโกรธและมักที่จะด่าเพื่อนที่ไม่ยอมเล่นด้วย รวมทั้งมีการล้อเลียนว่า “อีดำ” หรือ “อีเตี้ย” หรือ “อีอ้วน” และบางครั้งเขาก็ขว้างสิ่งของจนทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ โดยเด็กหญิงอามีน่าได้เล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์กรรแกที่ตนเองต้องถูกครูประจำชั้นลงโทษและถูกโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาโรงเรียนว่า “ครั้งหนึ่งเคยเอาก้อนหินขว้างใส่หัวเพื่อน ทำให้เพื่อนหัวแตกมีเลือดออก”

จากการพูดคุยกับนักเรียนที่เคยถูกเด็กหญิงอามีน่ารังแกเป็นประจำ ซึ่งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ตนถูกเด็กหญิงอามีน่ารังแกเป็นประจำเกือบทุกวัน วันละหลาย ๆ ครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนรูปร่างของตน ซึ่งตนเป็นคนตัว

เล็กและตัวดำ หรือล้อเลียนอาชีพพ่อแม่ ซึ่งประกอบอาชีพเก็บขยะและรับซื้อของเก่า และบางครั้งก็มีการทำร้ายร่างกาย เช่น การหยิกแก้ม การดึงผ้าคลุมผม และการผลักให้ล้ม เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ตนเองจะถูกเด็กหญิงอามีนารังแกในห้องเรียนในช่วงเวลาที่ครูไม่อยู่ในห้องและในสนามเด็กเล่น” ในขณะที่เหยื่ออีกรายของเด็กหญิงอามีนาได้ให้ข้อมูลอีกว่า “เด็กหญิงอามีนาชอบรังแกเราทุกวัน ทั้งการล้อเลียนชื่อพ่อชื่อแม่ ล้อเลียนรูปร่างหน้าตาว่า ตัวอ้วนหรือจัมโบ้ หยิกและย้อย นอกจากนี้เด็กหญิงอามีนามักมีการกีดกันไม่ให้เพื่อนเล่นกันตน ทำให้ตนรู้สึกโมโหและโกรธมาก จนบางครั้งตนได้มีการโต้ตอบบ้าง แต่ทุกครั้งที่มีโต้ตอบ ตนก็จะถูกเด็กหญิงอามีนาถล่มมารังแกตนมากขึ้นและรุนแรงขึ้น”

จากการสอบถามเด็กหญิงอามีนาและเพื่อนร่วมชั้นเกี่ยวกับกฎระเบียบของห้องเรียนและในโรงเรียนว่ามีความเข้มงวดกวดขันมากน้อยเพียงใด ซึ่งได้รับคำตอบในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า ในโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขันมาก รวมทั้งมีบทลงโทษที่ชัดเจน เช่น การแต่งกายจะต้องถูกต้องตามกฎระเบียบทุกประการ ในเวลาเรียนห้ามไม่ให้นักเรียนเล่น และห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณห้องเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ เป็นต้น จนทำให้นักเรียนบางคนรู้สึกกดดัน คับข้องใจ และอึดอัดใจ ซึ่งนักเรียนที่เคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนมักจะถูกโรงเรียนดำเนินการลงโทษตามที่ระบุไว้ทุกประการ

นางอานิตายังกล่าวอีกว่าเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมมารังแกของเด็กหญิงอามีนามากนัก เนื่องจากพฤติกรรมมารังแกผู้อื่นที่เกิดขึ้นน่าจะมาจากการเลี้ยงดูแบบตามใจและใช้เงินหรือสิ่งของเป็นหลักมากกว่าการให้เวลา ซึ่งที่ผ่านมามารับรู้เหตุการณ์ผ่านสื่อและบุคคลในพื้นที่ แต่หากมีลูกอยู่ด้วยก็จะแนะนำในเรื่องดังกล่าวโดยอาศัยความถูกต้องและวิธีการแก้ปัญหาแบบสันติวิธีเข้าช่วย นอกจากนี้นางอานิตามองว่าการที่โรงเรียนมีกฎระเบียบเข้มงวดมากจนเกินไป ส่งผลให้เด็กที่ถูกเลี้ยงดูมาแบบตามใจอย่างเด็กหญิงอามีนาเกิดความอึดอัดและปรับตัวไม่ได้ จึงอาจถูกทำโทษเนื่องจากทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนมากกว่านักเรียนคนอื่น ซึ่งการถูกลงโทษเป็นประจำนำมาสู่การตกเป็นเป้าสายตาของเพื่อนนักเรียนคนอื่นและอาจนำมาสู่การรังแกนักเรียนที่มองดูหรือหัวเราะตลกตอนถูกทำโทษ ซึ่งนางอานิตามองว่าทางโรงเรียนควรปรับบทลงโทษโดยคำนึงถึงเบื้องหลังของนักเรียนแต่ละคนด้วย

นอกจากนี้นางอานิตายังมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมมารังแกผู้อื่นของนักเรียนว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายในโรงเรียนที่มีอาจป้องกันหรือแก้ไขให้หมดไปได้ในเร็ววัน แต่ทั้งนี้แนวทางในการลดความรุนแรงของการรังแกกันเชิงสร้างสรรค์ควรถูกนำมาใช้ เช่น การให้นักเรียนเรียนรู้การแบ่งปัน เป็นต้น ทั้งนี้การที่นักเรียนแต่ละคนมีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน โรงเรียนและผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องแบ่งปันข้อมูลแก่กัน เพื่อนำมาสู่วิธีการแก้ไขพฤติกรรมมารังแกกันของนักเรียนให้ถูกวิธีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพชุมชนหรือเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องสร้างวิธีการแยกแยะให้เกิดขึ้นกับเด็กให้ได้ พร้อมทั้งส่งเสริมและสร้างทางเลือกโดยการฝึกให้เด็กแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธี

กรณีศึกษาที่ 4: เด็กชายอานิฟ

เด็กชายอานิฟ มีอายุ 12 ปี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีร่างกายใหญ่โต แข็งแรง และชอบรังแกคนอื่นในโรงเรียนเป็นประจำเมื่อมีโอกาส พ่อของเด็กชายอานิฟประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ส่วนแม่ประกอบอาชีพค้าขาย เด็กชายอานิฟเติบโตมากับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มักจะมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งและใช้ความรุนแรงต่อกันเป็นประจำ ทั้งด้วยคำพูดและการกระทำ เด็กชายอานิฟรับรู้และเห็นภาพของความรุนแรงมาอย่างต่อเนื่องและเห็นถึงความเหี้ยมของคนที่แข็งแรง เมื่อเด็กชายอานิฟทำผิดมักจะถูกพ่อแม่ทำโทษอย่างรุนแรง เช่น การตีด้วยไม้แขวนเสื้อ ไม้กวาด และไม้ไผ่ เป็นต้น มากกว่าการสอบถามว่าทำไมถึงทำแบบนั้น และไม่เคยได้รับการอธิบายว่าผิดเพราะอะไร หรือแม้กระทั่งการทะเลาะกันของพ่อแม่ในหลายครั้งก็มาลงที่เด็กชายอานิฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคำหยาบ เมื่อถามสักๆ แล้วเด็กชายอานิฟก็ไม่ได้ขอความรุนแรงแต่ที่ผ่านมามีเด็กชายอานิฟเห็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงมาโดยตลอด และคิดว่าเป็นวิธีการที่ตรงใจที่สุดที่จะจัดการเมื่อมีปัญหาหรือไม่ชอบใครที่โรงเรียน

การมาอยู่โรงเรียนของเด็กชายอานีฟต้องประสบปัญหาหลายประการเนื่องจากครอบครัวที่มีปัญหาอยู่แล้ว และเมื่อมีปัญหาที่โรงเรียนก็ยิ่งเป็นการเพิ่มปัญหาเข้าไปอีก เด็กชายอานีฟบอกว่าคนไม่กลัวครูในโรงเรียน ไม่กลัวการถูกทำโทษ ดนมักจะทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนบ่อย เช่น หนีออกนอกโรงเรียน เอาเสื้อไว้นอกกางเกง รังแกคนที่ตนไม่ชอบหรืออ่อนแอกว่า แม้ว่าจะถูกครูทำโทษก็ไม่รู้สึกอะไร และที่สำคัญตนได้รับการยกย่องจากเพื่อนให้เป็นหัวหน้ากลุ่มที่ตนสามารถสั่งอะไรใครก็ได้ ตอนพักเที่ยงเด็กชายอานีฟจะชวนเพื่อนในกลุ่มไปยืนตามระเบียบเพื่อคอยขัดขวางนักเรียนคนอื่นที่เดินไปมา เพื่อทำการหาเรื่องและชกต่อยหรือบีบบังคับนักเรียนคนอื่นดั่งกล่าวร้องให้ เมื่อตนไปสนามกีฬา ก็มักจะไปแย่งอุปกรณ์กีฬาจากคนอื่นเป็นประจำ แม้เด็กชายอานีฟจะรู้ว่าคนที่ถูกรังแกจะไม่ชอบตน และเด็กชายอานีฟบอกว่าตนจะหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมมารรังแกเพื่อนคนอื่นเมื่ออยู่ต่อหน้าครู และจะรังแกคนอื่นทุกครั้งที่มีโอกาส ถ้าเป็นนักเรียนชายก็มักไปทำร้ายร่างกาย แต่ถ้าเพื่อนนักเรียนหญิงตนและเพื่อน ๆ มักไปล้อเลียนสีผิว อาชีพพ่อแม่ หรือการเอาสิ่งของไปซ่อน

จากการสัมภาษณ์เด็กชายอานีฟเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของการรังแกเพื่อน เด็กชายอานีฟให้คำตอบว่า ตนชอบพูดล้อเลียนผู้อื่นว่า อีดำปากเปิด อีเห็ดดำถ่าน อีมืดสนิท อีโครดดำ อ้วนดำ เตี้ยดำ บางครั้งก็ชวนเพื่อนในกลุ่มไปล้อเลียนคนอื่นไปทั่ว ไม่ว่าจะล้อชื่อพ่อแม่ ล้อรูปร่างหน้าตา เช่น เตี้ย ดำ อ้วน จมโบ้ หยิก และย้อย เป็นต้น ไอ้ซีแอ้ ไอ้ซีแพ้ เด็กไม่มีพ่อ เด็กไม่มีแม่ นอกจากนี้มักชวนเพื่อนไปกีดกันไม่ให้คนอื่นคบเหยื่อที่เราหมั่นไส้ ไม่ให้คนอื่นเล่น และมีให้ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม รวมทั้งเคย์รังแกคนอื่นโดยการเอากางเกงของเพื่อนที่กำลังอยู่ในห้องน้ำ ทำให้เขาต้องออกมาทั้งที่ไม่มีกางเกงใส่ หรือเอาน้ำสาดเข้าไปในห้องน้ำ ทำให้เพื่อนต้องเปียกไปทั้งตัว และบางครั้งก็ถูกล็อกประตูห้องน้ำ จนไม่สามารถออกมาได้ และจากการสอบถามเพื่อนในกลุ่มของเด็กชายอานีฟทำให้ทราบอีกว่า เด็กชายอานีฟเคยชักชวนเพื่อนในกลุ่มไปเขียนข้อความไว้ห้องน้ำ ซึ่งบางข้อความเป็นคำที่ไม่สุภาพ นำรังเกียจ และอุบารัวท์ ซึ่งเป็นการเขียนเพื่อด่าทอ ใส่ร้าย ระบายอารมณ์ความรู้สึก และการทำท่าย ซึ่งบางข้อความได้ระบุชื่อเหยื่อไว้ อย่างชัดเจน ทำให้เหยื่อคนนั้นถูกเพื่อนคนอื่น ๆ ล้อเลียน

นอกจากนี้ยังมีเพื่อนอีกบางส่วนของเด็กชายอานีฟได้ให้ข้อมูลว่า “เคยร่วมกับเด็กชายอานีฟไปแก๊งเพื่อนบริเวณโรงอาหารของโรงเรียน โดยการแซงคิวซื้ออาหาร แย่งโต๊ะรับประทานอาหาร การแก๊งก็ดกกันไม่ให้เพื่อนมีที่นั่งในการรับประทานอาหาร โดยการแก๊งบอกว่า ที่นั่งไม่ว่าง มีคนจองแล้ว” และเพื่อนอีกคนกล่าวว่า “...เด็กชายอานีฟเคยแย่งกับข้าวในจานและแย่งน้ำดื่มของเพื่อน แม่หมากฝรั่งบนเก้าอี้ และการแย่งอาหารที่เพื่อนเพิ่งซื้อมา รวมทั้งมีการทำร้ายร่างกาย เช่น การผลักหน้าอกให้ออกนอกแถว ดบหัว ดบไหล่ และบีบข้อมือ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนที่ถูกรังแกก็ไม่ได้มีการตอบโต้แต่อย่างใด อันเนื่องจากความหวาดกลัว”

จากการพูดคุยกับเพื่อนนักเรียนของเด็กชายอานีฟทำให้ทราบว่า เด็กชายอานีฟเป็นที่ทำตัวเป็นหัวโจกประจำห้องเรียนหรือประจำโรงเรียนก็ได้ เด็กชายอานีฟชอบรังแกเพื่อน ๆ และนักเรียนคนอื่นในโรงเรียนทุกวัน แต่ก็ไม่มีใครกล้าทำเรื่องที่ถูกรังแกไปฟ้องครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และพ่อแม่ของตน เนื่องจากมีความกลัวจะถูกเด็กชายอานีฟกลับมารังแกหรือแค้นในในรูปแบบที่รุนแรงมากขึ้น ตามที่เด็กชายอานีฟได้ข่มขู่เหยื่อของเขาทุกคนว่า “ถ้าเขาถูกทำโทษ เขาจะกลับมาแค้นแค้นให้เจ็บสาหัส” จนทำให้นักเรียนคนอื่น ๆ คิดว่าการรังแกเพื่อนสามารถทำได้ และทุกครั้งที่รังแกก็ไม่เคยถูกลงโทษ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ยอมเข้าร่วมกลุ่มของเด็กชายอานีฟ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีการมอบสิ่งของหรือขนมแก่หัวหน้าแก๊งค์ (เด็กชายอานีฟ) ทุกวัน มิเช่นนั้นจะถูกขับออกจากกลุ่ม และจะถูกรังแกอีกด้วย ดังนั้นถ้าใครไม่ยอมถูกเด็กชายอานีฟรังแกก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยงโดยการนำขนมหรือสิ่งของมอบให้แก่เด็กชายอานีฟ

จากการสัมภาษณ์เหยื่อของเด็กชายอานีฟทำให้ได้ข้อมูลว่า “เด็กชายอานีฟและสมาชิกในกลุ่มมักชอบเดินวนเวียนไปทั่ว ทั้งในบริเวณห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร และสนามเด็กเล่น เพื่อมองหาเหยื่อที่จะเข้าไปรังแกหรือมาขอรับขนมหรือสิ่งของจากนักเรียนที่ไม่อยากถูกเด็กชายอานีฟรังแก จนสร้างเอือมระอา สร้างความรำคาญ สร้างเดือดร้อน สร้างความวิตกกังวล และหวาดผวากันนักเรียนไปทั่ว” ในขณะที่เพื่อนอีกบางส่วนกล่าวว่า “แก๊งค์หรือกลุ่มของเด็กชายอานีฟมักเข้ามารังแกและรบกวนการเล่นของเพื่อน ๆ ในกลุ่มของตนเป็นประจำ ไม่ว่าจะกลุ่มจะหลีกเลี่ยงไป

เล่นในส่วนใดหรือบริเวณใดของโรงเรียน กลุ่มของเขาก็ชอบตามมารบกวนตลอดเวลา จนเพื่อนในกลุ่มไม่พอใจ และต้องคอยจ้องมองและระมัดระวังอยู่ตลอดเวลาว่ากลุ่มของเด็กชายอาณิฟจะเข้ามาแกล้งอีกหรือไม่” ซึ่งการรังแกของเด็กชายอาณิฟจะจบลงเมื่อเหยื่อของการรังแกแสดงออกถึงการยอมแพ้หรือยอมจำนน เช่น ร้องไห้ วีนหนี หลีกเลี้ยง หรือแม้กระทั่งการไปฟ้องครู แต่ทั้งนี้เป็นเพียงการจบการรังแกเพียงชั่วคราวเท่านั้น

นอกจากนี้ครูประจำชั้นของเด็กชายอาณิฟได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตนเองรู้อยู่เสมอว่าเด็กชายอาณิฟเป็นนักเรียนที่มีนิสัยเกเร ชอบรังแกนักเรียนไปทั่ว และชอบข่มขู่ให้เพื่อนนักเรียนมอบสิ่งของและขนมอยู่เป็นประจำ เพราะมีนักเรียนมาฟ้องจำนวนมากและบ่อยครั้ง แต่เมื่อตนได้ตักเตือนเด็กชายอาณิฟมาแล้ว 3 ครั้ง หลังจากนั้นก็ไม่เคยมีนักเรียนคนใดมาฟ้องตนว่าถูกเด็กชายอาณิฟรังแกอีก ซึ่งตนก็ไม่เชื่อว่าเด็กชายอาณิฟจะเลิกนิสัยเกเรและรังแกเพื่อนได้ แต่คิดว่าไม่มีนักเรียนคนใดกล้าที่จะมาฟ้องครู เนื่องจากถูกเด็กชายอาณิฟข่มขู่จนทำให้นักเรียนเกิดอาการเกรงกลัวว่าจะถูกเด็กชายอาณิฟรังแกอีก

เมื่อถามเด็กชายอาณิฟว่าเคยถูกเพื่อนรังแกมัย เด็กชายอาณิฟบอกว่าตอนตนเข้ามาโรงเรียนใหม่ๆ มักถูกรุ่นพี่หรือคนที่แข็งแรงกว่ารังแกเป็นประจำ ตนเองรู้สึกไม่ชอบและร้องไห้บ่อย เมื่อนำเรื่องไปฟ้องครูก็มักจะได้รับการปลอบใจโดยคนที่มารังแกไม่ได้ลดการรังแกลงเลย ตนได้เรียนรู้ว่าคนที่รังแกคนอื่นมักไม่ถูกคนอื่นรังแก ตนจึงเริ่มรังแกคนอื่นเรื่อยมา โดยครั้งแรกเริ่มจากการรังแกเหยื่อประจำโรงเรียนก่อนและขยายไปยังกลุ่มคนอื่นหรือนักเรียนที่ตนไม่ชอบ และหากคนไหนต่อสู้ตนจะให้เพื่อนในกลุ่มมุดทำร้ายและหากนำเรื่องไปฟ้องครูก็จะหาเรื่องมาทำร้ายเพื่อเป็นการขู่ไปในตัว

เมื่อสอบถามเด็กชายอาณิฟเกี่ยวกับกฎระเบียบในโรงเรียนและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ทำให้ได้คำตอบว่า เขาไม่เคยเกรงกลัวกับกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขันของโรงเรียนเลย เพราะทุกครั้งที่เขาทำผิดในกรณีใดก็ตามหรือแม้แต่ทำผิดเพราะไปรังแกผู้อื่น เขาก็ไม่เคยถูกลงโทษจากครูประจำชั้นหรือจากโรงเรียนแม้แต่ครั้งเดียว อย่างมากก็แค่โดนครูตักเตือนเพียง 3 ครั้งเท่านั้น นอกจากนี้เด็กชายอาณิฟยังกล่าวอีกว่าเขาได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จากข่าวทางโทรทัศน์และจากการพูดคุยของผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชน โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในชุมชนของตนหรือเกิดกับญาติพี่น้องของตน ชาวบ้านได้รับเจ็บแสบสาหัส ชาวบ้านต้องพิการ ชาวบ้านบางคนต้องเสียชีวิต และชาวบ้านบางคนก็สูญหายหาตัวไม่เจอมาหลายปี ตนเองก็รู้สึกสงสารครอบครัวคนที่เป็นอย่างนั้นเหมือนกัน และยังมารับรู้ว่าญาติพี่น้องของตนต้องเสียชีวิตเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบก็ยิ่งทำให้เด็กชายอาณิฟรู้สึกไม่พอใจ และมีความรู้สึกเคียดแค้นผู้ที่มาก่อนเหตุดังกล่าว จนบางครั้งตนก็ระบายความแค้นโดยการแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและรังแกเพื่อนทั้งในชุมชนและในโรงเรียนเป็นประจำ

นอกจากนี้เด็กชายอาณิฟยังให้ข้อมูลอีกว่าตนเองมีความรู้สึกสนุกสนานมากเมื่ออยู่ในโรงเรียนและมีความสุขมากขึ้นเมื่อได้รังแกคนอื่น แต่เมื่อตนเองต้องกลับมาที่บ้าน ตนเองกลับเป็นผู้ถูกรังแกที่ตนรู้สึกไม่ชอบและอยากหนีไปให้ไกลๆ ทั้งนี้เนื่องจากว่าการอยู่ที่โรงเรียนตนรู้สึกมีอำนาจ เป็นหัวหน้า อยากสั่งอะไรเพื่อนก็ได้ทั้งนั้น แต่เมื่ออยู่ที่บ้านกลับมีความรู้สึกหดหู่ ต้องรับรู้ถึงการทะเลาะดบตีของพ่อแม่ และบางครั้งตนเองก็ถูกพ่อแม่ทำโทษด้วยเช่นกัน จนคิดว่าบ้านมีแต่ความโหดร้ายทารุณ

กรณีศึกษาที่ 5: เด็กหญิงลาตีพะฮ

เด็กหญิงลาตีพะฮ ปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเช่นกัน ทั้งพ่อและแม่ของเด็กหญิงลาตีพะฮประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยเด็กหญิงลาตีพะฮมาจากครอบครัวที่มีปัญหาและพ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องศาสนาเท่าไร และมักจะตามใจลูกในทุกๆ เรื่อง จากการที่เด็กหญิงลาตีพะฮถูกเลี้ยงดูแบบตามใจจนเคยชิน จนทำให้เด็กหญิงลาตีพะฮมีนิสัยเกเร ระบาย และชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำ ซึ่งเด็กหญิงลาตีพะฮได้เล่าถึงวิธีการที่ตนเคยรังแกคนอื่นให้ฟังว่า “ตนมักจะเลือกไปรังแกเพื่อน

ที่ตัวเล็กกว่า อ่อนแอกว่า และที่มีรูปร่างไม่สมประกอบ โดยส่วนใหญ่จะรังแกทางวาจาโดยการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา เช่น อีเตี้ย อีอ้วน และอีไม่จิ้มฟัน เป็นต้น การล้อเลียนผิวพรรณ เช่น อีดำ อีเผือก และอีถ่าน เป็นต้น และล้อเลียนรูปร่างที่ไม่สมประกอบ เช่น ดาเหล่ ขาเบ้ และปากเบี้ยว เป็นต้น นอกจากเคยรังแกเพื่อนทางร่างกาย เช่น การตบหัว ผลัก การดึงเก้าอี้ให้ตกจากเก้าอี้ และหยิก เป็นต้น รวมทั้งมีการพูดข่มขู่และพูดทำร้ายเพื่อน”

เด็กหญิงลาติพะฮะ มักอาศัยช่วงเวลาพักเที่ยงและพักเล่นเพื่อเข้าไปวิ่งควานและวิ่งแค้นคนอื่นทั่วบริเวณในโรงเรียน และบางครั้งก็มักจะยืนอยู่ตรงบริเวณทางเดิน เพื่อแก่งแย่งชิงทางเดินไม่ให้เพื่อนในโรงเรียนที่ตนต้องการวิ่งแค้นเดินผ่านไปได้ หรือบางครั้งแก่งแย่งเดินให้เพื่อนเดินมาชนและกระทบกระทั่งตน เพื่อที่จะตนเองจะได้ตอบโต้โดยการผลักหน้าอก หยิก ดึงผ้าคลุม ดบ ตี บีบคอ และผลักให้ล้ม พร้อมพูดแบบหาเรื่องว่า “เดินอย่างไร หาเรื่องใช้ไหม อย่างนี้ก็สวยแหละซี” จนทำให้เหยื่อของการรังแกต้องร้องไห้เป็นประจำ เหยื่อของเด็กหญิงลาติพะฮะมักจะเป็นรุ่นน้องหรือรุ่นเดียวกันที่ไม่ค่อยจะสู้คนมากกว่าจะเป็นรุ่นพี่ และมักจะเลือกคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนหรือไม่ได้อยู่เป็นกลุ่ม ทั้งนี้ไม่สนว่าเหยื่อที่ถูกรังแกจะเป็นเพื่อนนักเรียนผู้ชายหรือผู้หญิง แต่วันไหนที่ไม่มีใครเดินผ่านมาตรงบริเวณที่ตนคอยดักอยู่ก็จะชวนเพื่อนในกลุ่มไปเดินหาเรื่องรังแกนักเรียนคนอื่น ทั้งการไปรบกวนการเล่นหรือการทำกิจกรรมของคนอื่น การพูดทำร้ายให้เพื่อนโกรธและอับอายขายหน้า และแย่งอุปกรณ์การเล่นหรือแย่งอุปกรณ์กีฬา และหากฝ่ายตรงข้ามไม่พอใจก็จะแสดงออกโดยการข่มขู่ให้กลัวพร้อมทั้งบีบข้อมือหรือแขนอย่างแรง จนกระทั่งเหยื่อต้องกล่าวคำว่า ขอโทษ ยอมแพ้ และไม่กล้าต่อต้านอีก หรือเหยื่อบางรายก็นิ่งร้องไห้ หรือวิ่งหนี แต่ก็ไม่มีเพื่อนนักเรียนคนใดกล้าที่ไปฟ้องครูประจำชั้นหรือครูฝ่ายปกครองของโรงเรียน เนื่องจากกลัวคำข่มขู่ของกลุ่มเด็กหญิงลาติพะฮะที่มักขู่ว่า ถ้าตนและเพื่อนถูกครูลงโทษอย่างไร ตนก็จะกลับแก้แค้นคนนั้นให้สาสมและหนักกว่าที่ลูกลงโทษหลายเท่า

นอกจากนี้เด็กหญิงลาติพะฮะยังให้ข้อมูลอีกว่า นอกจากตนถูกเลี้ยงดูแบบตามใจแล้ว ตนยังมีประสบการณ์พบเห็นพ่อแม่และญาติพี่น้องทะเลาะดบตีกันบ่อยครั้ง จนทำให้ตนรู้สึกเอือมระอากับเหตุการณ์เหล่านั้นและมีความคิดว่าทุกครั้งพ่อแม่และญาติพี่น้องมีปัญหากันมักจะแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการที่รุนแรงเสมอ และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนทำให้คำตอบว่า ในห้องเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวดมากจนทำให้ตนรู้สึกอึดอัดใจ เพราะตนเองไม่สามารถกระทำกฎระเบียบเหล่านั้นได้ และต้องพยายามหาวิธีการหลีกเลี่ยงอยู่เสมอ เช่น ให้ส่งการบ้านตรงเวลามีฉนั้นต้องล้างห้องน้ำ ไม่ให้เล่นในห้องเรียนมีฉนั้นจะถูกวิ่งรอบสนาม 5 รอบ ไม่ให้กินขนมในเวลาเรียนและในห้องเรียนมีฉนั้นจะถูกตี และไม่ให้ส่งเสียงดังมีฉนั้นจะถูกคาบไม้บรรทัด เป็นต้น รวมทั้งการสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เด็กหญิงลาติพะฮะให้คำตอบว่า ตนก็ได้รับรู้ข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงจากการพูดคุยของพ่อแม่และญาติพี่น้องและข่าวจากโทรทัศน์ ซึ่งตนคิดว่าผู้ก่อเหตุเป็นผู้ที่มีจิตใจโหดเหี้ยมอำมหิต และตนเองก็รู้สึกหดหู่ คับข้องใจ และเคียดแค้นผู้ก่อเหตุ และสงสารชาวบ้านตาตาๆ ที่ประสบเหตุ จนบางครั้งตนเองก็นำเรื่องที่รับรู้ดังกล่าวไปพูดคุยสนทนากับเพื่อน ๆ ในกลุ่มเสมอ ซึ่งเพื่อน ๆ ก็มีความรู้สึกต่อเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ไม่ต่างกับตนมากนัก

นางฮาซานะห์ คุณแม่ของเด็กหญิงลาติพะฮะให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตนเองไม่เคยรับรู้มาก่อนเลยว่าเด็กหญิงลาติพะฮะจะมีนิสัยเกรงและชอบรังแกเพื่อนนักเรียนอยู่เสมอ เพราะทางโรงเรียนก็ไม่แจ้งให้ทราบ และเมื่ออยู่ที่บ้านเด็กหญิงลาติพะฮะจะมีนิสัยเรียบร้อย เชื่อฟังพ่อแม่ และเป็นเด็กที่น่ารักของญาติ ๆ ทุกคน จนทำให้พ่อแม่และญาติ ๆ ตามใจเด็กหญิงลาติพะฮะทุกอย่าง นอกจากนี้ครูประจำชั้นของเด็กหญิงลาติพะฮะยังกล่าวอีกว่า ตนเองก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าเด็กหญิงลาติพะฮะจะมีนิสัยเกรงและชอบรังแกเพื่อนนักเรียน เนื่องจากไม่เคยมีเพื่อนนักเรียนคนใดมาฟ้องครู เท่าที่สังเกตจะพบว่าเด็กหญิงลาติพะฮะเป็นคนที่มีนิสัยร่าเริง และชอบเล่นสนุกสนาน และเมื่อพูดถึงกฎระเบียบในห้องเรียน ครูประจำชั้นของเด็กหญิงลาติพะฮะกล่าวว่า โดยส่วนใหญ่ก็เป็นกฎระเบียบทั่ว ๆ ไปที่นักเรียนทุกคนในห้องเรียนต้องร่วมกันกำหนดขึ้นมา เพื่อเป็นการควบคุมความเรียบร้อยในห้องเรียนและควบคุมระเบียบวินัยของนักเรียน รวมทั้งกฎระเบียบของโรงเรียนก็เช่นเดียวกันก็ไม่ต่างกับกฎระเบียบของโรงเรียนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมมารรังแกของนักเรียนน้อยมาก

กรณีศึกษาที่ 6: เด็กชายอับดุลเลาะ เด็กชายอาลัม และเด็กชายซาฟีอี (แก๊งค์สไปเดอร์แมน)

เด็กชายอับดุลเลาะ มีอายุ 13 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งพ่อและแม่มีอาชีพกรีดยางและทำสวนผลไม้ ซึ่งเป็นเด็กชายที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และมักถูกพ่อแม่ทำโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงอยู่เสมอ และพ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องศาสนาสักเท่าไรและไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนาอย่างมาก และพ่อแม่มักจะเลี้ยงดูเด็กชายอับดุลเลาะแบบปล่อยปละละเลยและไม่ค่อยสนใจพฤติกรรม การแสดงออก และความเป็นอยู่ของเด็กชายอับดุลเลาะ จนทำให้เด็กชายอับดุลเลาะกลายเป็นเด็กที่มีนิสัยแกลและชอบรังแกเพื่อนเป็นประจำ ซึ่งเด็กชายอับดุลเลาะได้เล่าถึงรูปแบบวิธีการที่ตนไปรังแกคนอื่นให้ฟังว่า “ผมมักไปรังแกเพื่อนที่ตัวเล็กกว่าหรืออ่อนแอกว่า โดยการเตะกัน ตบหัว ผลัก และหยิก พร้อมทั้งพูดทำทนายว่า “ต่อยกันใหม่ ไอ้ลูกแย้” ซึ่งเพื่อนคนนั้นมีความหวาดกลัวที่จะรับคำทำทนาย ผมเลยชอบรังแกเขามากกว่าคนอื่น ๆ” ในขณะที่นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อจากการรังแกของเด็กชายอับดุลเลาะส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่มีปมด้อยทางด้านร่างกายหรือเป็นคนตัวเล็กกว่า เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้ไม่เคยตอบโต้หรือไปฟ้องครู เพราะเกรงกลัวคำข่มขู่ของเด็กชายอับดุลเลาะ ซึ่งในกลุ่มของเด็กชายอับดุลเลาะจะมีเพื่อนอีกสองคนที่มักตระเวนเพื่อรังแกคนอื่นในโรงเรียนเมื่ออยู่นอกสายตาคู คือ เด็กชายอาลัมและเด็กชายซาฟีอี ซึ่งทั้งสามคนได้รวมกันเพื่อรังแกผู้อื่นมานานแล้วและเพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นมารังแกกลุ่มของตนด้วยเช่นกัน โดยตั้งชื่อแก๊งค์ของตนว่า “แก๊งค์สไปเดอร์แมน”

เด็กชายอาลัม มีอายุ 13 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นเดียวกับเด็กชายอับดุลเลาะ แต่เด็กชายอาลัมมาจากครอบครัวที่พ่อแม่เสียชีวิตในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ปัจจุบันต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่าซึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งเด็กชายอาลัมได้เล่าถึงลักษณะการรังแกของเขาและกลุ่มว่า เขามักอาศัยช่วงเวลาพักผ่อนหรือพักเที่ยงเพื่อคอยหาเรื่องรังแกคนอื่นตรงบริเวณทางเดินด้วยวิธีการถ่วงยื้อขวางทางเดินเพื่อให้เพื่อนในโรงเรียนที่ตนต้องการรังแกเดินมาชน หลังจากนั้นเด็กชายอาลัมก็ตอบโต้โดยการชกหน้าอก เตะขา บีบคอ และผลักให้ล้ม พร้อมพูดแบบหาเรื่องว่า “เดินอย่างไร หาเรื่องอะไรใหม่ อย่างนี้ก็สวยแหละสิ” จนทำให้เหยื่อของการรังแกไม่กล้าโต้ตอบแต่อย่างไร เหยื่อของเด็กชายอาลัมส่วนใหญ่จะเป็นรุ่นน้องหรือรุ่นเดียวกันที่ไม่ค่อยจะสู้คน และมักจะเลือกคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนหรือเลือกนักเรียนที่เดินมาคนเดียว แต่ถ้าวันไหนไม่มีใครเดินผ่านมาตรงบริเวณที่ตนคอยดักรออยู่ก็มักจะชวนเพื่อนอีก 2 คน คือ เด็กชายอับดุลเลาะ และเด็กชายซาฟีอี ไปเดินหาเรื่องรังแกนักเรียนคนอื่นทั่วทั้งบริเวณโรงเรียน ทั้งการพูดจา การด่าว่า การล้อเลียนในลักษณะต่าง ๆ การพูดทำต้อย และการแย่งอุปกรณ์กีฬา เป็นต้น และหากฝ่ายตรงข้ามไม่พอใจก็จะมีการทำต้อย และจบลงด้วยการที่ตนเป็นฝ่ายกระทำทุกครั้ง

ในขณะที่เด็กชายซาฟีอี มีอายุเพียง 12 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นเดียวกับเด็กชายทั้งสองคน ซึ่งเด็กชายซาฟีอี เป็นคนที่มีรูปร่างใหญ่โต มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน แล้วพ่อและแม่ต่างไปมีครอบครัวใหม่ ปัจจุบันเด็กชายซาฟีอีต้องอาศัยอยู่กับแม่ ซึ่งประกอบอาชีพกรีดยางและทำสวนผลไม้ และเด็กชายซาฟีอีกล่าวว่าตนได้เข้าร่วมกลุ่มกับเด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอาลัม เนื่องจากก่อนหน้านี้ตนอยู่นั้นมารังแกเป็นประจำ แต่หลังจากเข้ากลุ่มแล้วก็ไม่มีใครกล้ามารังแกตนอีกเลย โดยส่วนตัวแล้วเด็กชายซาฟีอีไม่ชอบไปรังแกคนอื่น เพราะเข้าใจดีว่าการที่ถูกคนอื่นรังแกแล้วรู้สึกอย่างไร แต่เพื่อความอยู่รอดและความปลอดภัยของตนเอง ตนเลยต้องไปร่วมรังแกผู้อื่นด้วย

นอกจากนี้เด็กชายอับดุลเลาะ เด็กชายอาลัม และเด็กชายซาฟีอี มักไปหาเรื่องรังแกนักเรียนหญิงด้วยเช่นกัน โดยไม่สนใจว่าบริเวณนั้นจะเป็นเขตของนักเรียนหญิง เช่น บริเวณห้องน้ำหรือที่อาบน้ำละหมาด โดยจะไปแอบมองผู้หญิงเวลาถอดผ้าคลุมผม และเมื่อโดนจับได้ผู้หญิงจะร้องกรีดกราดเสียงดังสร้างความพอใจให้กับทั้งสามคน และบ่อยครั้งเหมือนกันที่จะรังแกนักเรียนหญิงด้วยวิธีการดึงผ้าคลุมผมออกจนนำมาสู่การร้องไห้อีกเช่นกัน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแก

กรณีศึกษาที่ 1: เด็กหญิงชัลวานี

เด็กหญิงชัลวานี เด็กนักเรียนอายุ 10 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกิดและโตในจังหวัดปัตตานี เด็กหญิงชัลวานีเป็นเด็กที่มีรูปร่างค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับเด็กรุ่นราวคราวเดียวกัน จนเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นเด็กที่มีความอ่อนแอ ส่วนใหญ่ชอบอยู่คนเดียวอย่างสันโดษและมีเพื่อนที่เล่นด้วยไม่มากนัก ด้วยเหตุนี้เองอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กหญิงชัลวานีมักตกเป็นเหยื่อของการรังแกจากนักเรียนคนอื่นเป็นประจำทั้งด้วยการกระทำ คำพูด หรือการกีดกันไม่ให้เข้าทำงานกลุ่ม ซึ่งนักเรียนบางส่วนที่ชอบมารังแกเด็กหญิงชัลวานีนั้นก็มักมีนักเรียนผู้ชายรวมอยู่ด้วยเช่นกัน ปัจจุบันเด็กหญิงชัลวานีมีพ่อแม่มาส่งและมารับที่โรงเรียนเป็นประจำทุกวัน พ่อแม่ของเด็กหญิงชัลวานีอยู่ด้วยกันและทั้งคู่ประกอบอาชีพรับราชการในพื้นที่เขตอำเภอเมืองปัตตานี

จากการพูดคุยกับเด็กหญิงชัลวานีเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ทำให้ทราบว่า พ่อแม่ได้ขี้เฝือกและให้ข้อคิดแก่เด็กหญิงชัลวานีเป็นประจำว่า เนื่องจากเด็กหญิงชัลวานีมีรูปร่างค่อนข้างเล็กและมักถูกเพื่อนรังแกอยู่เสมอ ดังนั้นต้องมีความอดทนอดกลั้น ไม่ควรตอบโต้เพื่อนที่มารังแกหรือเพื่อนที่ทำไม่ดีกับเรา แต่ควรหาวิธีการหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกเพื่อนรังแก เช่น อยู่กับเพื่อนจำนวนมาก ๆ และอยู่ใกล้กับครูให้มากที่สุด เป็นต้น นอกจากนี้พ่อแม่ยังให้ข้อคิดและข้อเตือนใจอีกว่า เด็กหญิงชัลวานีเองก็ไม่ควรไปทำอะไรใครหรือไปรังแกคนอื่นแต่ให้ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า เพื่อนที่มีความพร้อมทางด้านทรัพย์สินน้อยกว่าเรา เมื่อมาโรงเรียนชัลวานีมักมีอุปสรรคในการเรียนที่ครบและทันสมัยสวยงามมากกว่าคนอื่น ๆ เนื่องจากพ่อแม่มีฐานะค่อนข้างดี แม้เด็กหญิงชัลวานีจะแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ กับเพื่อนในโรงเรียนเสมอ แต่เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าตนเองจะให้เฉพาะคนที่ไม่มีมารังแกตนหรือเป็นเพื่อนที่ดีกับตนเท่านั้นและมีบางครั้งเช่นกันที่ตนไปช่วยคนที่กำลังถูกรังแกโดยการร่วมตัวกับเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

ในกรณีที่เด็กหญิงชัลวานีทำผิด เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าพ่อแม่จะใช้เหตุผลมากกว่าการทำโทษ และพ่อแม่จะลงโทษนาน ๆ ครั้ง โดยเฉพาะในกรณีที่เด็กหญิงชัลวานีทำผิดอย่างรุนแรงและทำผิดซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง และส่วนใหญ่มักจะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยวิธีการใช้กำลังหรือวิธีการที่ใช้ความรุนแรง ส่วนคำหยาบคายนั้นพ่อแม่ไม่เคยใช้กับตนและห้ามตนพูดอย่างเด็กขาดไม่ว่าจะกับใครก็ตาม เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าวิธีการรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่ดี หลายครั้งที่ตนเห็นเพื่อนโดนพ่อแม่ตีเมื่อทำผิดแล้วมานั่งร้องไห้เสียใจ ตนเองก็รู้สึกไม่ดีเช่นกัน สงสารเพื่อน ส่วนตนเองอยู่โรงเรียนนั้นเด็กหญิงชัลวานีบอกว่าตนเองไม่มีปัญหาอะไรกับกฎระเบียบของโรงเรียน และพร้อมจะทำตามกฎระเบียบได้ทุกข้อ แต่ก็รู้สึกไม่ชอบเหมือนกันที่มีคนอื่นมารังแกเราบ่อย แต่มักไม่โดนครูทำโทษหรือทำโทษเพียงเบา ๆ เท่านั้น เช่น การว่ากล่าวตักเตือน และการเก็บขยะ เป็นต้น และอีกไม่นานเพื่อนนักเรียนคนนั้นก็กลับมารังแกเราอีกและเป็นคนเดิม ๆ ด้วยวิธีการเดิม ๆ เมื่อถูกถามถึงความรู้สึกภายในและสิ่งที่อยากได้ตอบกลับเมื่อถูกคนอื่นรังแก ชัลวานีตอบออกมาด้วยท่าทางจริงจังและสื่อถึงความรู้สึกภายในแต่ไม่สามารถทำได้จริงว่า “รู้สึกโมโห โกรธแค้น และอยากที่จะทำร้ายร่างกายเขาให้บาดเจ็บสาหัสและพิการ เพื่อจะได้ไม่รังแกคนอื่นอีก” ทั้งนี้อยากให้ครูลงโทษคนที่มารังแกให้หนักเพื่อจะได้หลายจำไม่มารังแกตนเองอีก

จากการซักถามเพื่อนของเด็กหญิงชัลวานีทำให้ทราบเพิ่มเติมว่า ทุกครั้งที่เด็กหญิงชัลวานีถูกเพื่อนรังแกมักจะมีอาการเศร้าซึมและนั่งร้องไห้ และเพื่อนคนดังกล่าวยังพูดระบายออกอีกว่า “ตนเองก็ถูกเพื่อนคนเดียวที่รังแกเด็กหญิงชัลวานีมารังแกตนเหมือนกัน เช่น การผลักให้ตนหกล้ม โดนดึงผ้าคลุมผม การกีดกันไม่ให้เพื่อนคนอื่นมาเล่นด้วย หยิก บีบคอ ยืนขวางทางเดิน เอาสิ่งของขว้างใส่ เดินชน ดึงเก้าอี้ให้หกล้ม ถลกกระโปรง ดบไหล่ และดบหลัง และนารองเท้าไปซ่อน เป็นต้น ทำให้ตนรู้สึกโกรธแค้นเพื่อนคนนั้นมาก บางครั้งอยากที่จะแก้แค้นและโต้ตอบ แต่ก็ไม่ได้ทำ ทำได้คือการสาปแช่งให้เขาตายไปเลย จะได้ไม่ต้องมารังแกอีก” อันส่งผลให้นักเรียนที่ถูกรังแกส่วนใหญ่ต่างมี

อาการหวาดผวา วิตกกังวล และเครียดว่าจะถูกรังแกอีกเมื่อไร และทุกครั้งที่ถูกรังแกก็ไม่กล้าที่บอกใคร ไม่ว่าจะเป็นครูประจำชั้นหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะกลัวจะถูกรังแกมากกว่าเดิม

เด็กหญิงชัลวานีกล่าวถึงคนที่มารังแกตนว่า นักเรียนที่ชอบมารังแกส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่มีรูปร่างร่างกายที่ใหญ่โตกว่า แข็งแรงกว่า หรือมีเพื่อนมากกว่าตน เด็กที่มารังแกมักเป็นเด็กที่พูดจาไม่เพราะ และชอบไปหาเรื่องรังแกคนอื่นในโรงเรียนเป็นประจำ โดยจะใช้ช่วงเวลาที่ไม่มีครูอยู่เพื่อรังแกคนอื่น และมักจะเลือกสถานที่ที่ห่างไกลจากสายตาครู เช่น ตอนเช้าแถวซ้ออาหาร ห้องน้ำ สนามกีฬา ห้องละหมาด และที่ตนโดนรังแกบ่อยมักเป็นสนามเด็กเล่นของโรงเรียนซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ชายที่มารังแกโดยการโยนก้อนหินใส่ ดึงผ้าคลุมผม หรือการด่าทอรูปร่างหน้าตาของตน แต่ถ้าเป็นนักเรียนหญิงนั้นมักจะโดนรังแกด้วยคำนินทาหรือการปล่อยข่าวลือมากกว่า ทั้งนี้หลายครั้งที่ตนโดนรังแกโดยการเอารองเท้าซ่อนจนต้องกลับบ้านเท้าเปล่า หรือการเอาขยะมาใส่ในกระเป๋าหนังสือ หลายครั้งที่การรังแกมักจบลงด้วยการที่ตนร้องไห้หรือซี๊ดเซว้า ชัลวานีบอกว่าตนจะมีเพื่อนเล่นที่มักถูกรังแกเหมือนกันจึงมารวมกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือกันเมื่อถูกคนอื่นมารังแก

ด้วยวิธีการแก้ปัญหาการถูกเพื่อนรังแกด้วยการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือของเด็กหญิงชัลวานีดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้เด็กหญิงชัลวานีและเพื่อน ๆ ในกลุ่มถูกรังแกลดลงแต่ไม่ได้หมดไปซะทีเดียว เพราะนักเรียนที่มารังแกมักมักกันเป็นกลุ่มและเพื่อนในกลุ่มของตนไม่มีใครสามารถสู้ได้จึงต้องยอมให้ถูกรังแกและจบลงที่การร้องไห้ เมื่อถูกถามว่าจะจัดการคนที่มารังแกอย่างไรถ้าทำได้ เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าอยากเอาระเบิดมาปาหรือเอาปืนมายิงให้ตาย ซึ่งผู้วิจัยได้ถามต่อไปว่า ไปได้ความคิดแบบนี้มาจากไหน คำตอบที่นำคิดที่ได้กลับมา คือ เด็กหญิงชัลวานีบอกว่าตนได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ตลอดทั้งการวางระเบิด การยิงกันเพื่อให้อีกฝ่ายเสียชีวิต ข่าวสารที่เด็กหญิงชัลวานีรับรู้ส่วนมากจะได้รับจากข่าวทางโทรทัศน์และการพูดคุยกับเพื่อน ๆ ถึงอย่างไรก็ตามเด็กหญิงชัลวานีบอกว่าตนก็ไม่ชอบเรื่องการใช้กำลังและการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพราะเพื่อนบางคนต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวจากเหตุการณ์ความไม่สงบดังกล่าว เช่น พ่อถูกยิงเสียชีวิต แม้ถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ถึงแม้ว่าตนอยากจะทำแบบนั้นกับคนที่มารังแกด้วยก็ตาม แต่ก็อยากให้เหตุการณ์สงบโดยเร็วที่สุด

จากการพูดคุยกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เด็กหญิงชัลวานีและเพื่อน ๆ ถูกเพื่อนนักเรียนรังแกเป็นประจำนั้นกลับได้รับคำตอบว่า เด็กหญิงชัลวานีและเพื่อน ๆ ไม่เคยเล่าเหตุการณ์ดังกล่าวให้ฟังเลย แต่ส่วนใหญ่จะเห็นเด็กหญิงชัลวานีวิ่งมาเล่นอยู่ใกล้ ๆ ครูเป็นประจำ และบางครั้งก็เห็นเด็กหญิงชัลวานีนั่งร้องไห้ เมื่อครูถามหาสาเหตุ เด็กหญิงชัลวานีก็ไม่ตอบว่าร้องไห้ทำไม และเมื่อถามเพื่อน ๆ ว่าเด็กหญิงชัลวานีร้องไห้ทำไม เพื่อน ๆ ก็จะตอบว่า "ไม่ทราบ"

นอกจากนี้จากการสอบถามคุณพ่อและคุณแม่ก็ได้รับคำตอบเช่นเดียวกันว่า เด็กหญิงชัลวานีไม่เคยเล่าเรื่องหรือนำเรื่องที่ตนถูกเพื่อนในห้องเรียนและในโรงเรียนรังแกมาบอก จนทำให้ตนคิดไปเองเด็กหญิงชัลวานีอยู่ในโรงเรียนคงมีความสุขดี และอยู่อย่างปลอดภัย

กรณีศึกษาที่ 2: เด็กชายชัลมาน

เด็กชายชัลมานมีอายุ 9 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นน้องชายของเด็กหญิงชัลวานี และอาศัยอยู่กับพ่อแม่เช่นเดียวกับเด็กหญิงชัลวานีและมักจะมาโรงเรียนพร้อมกันเป็นประจำทุกวัน เด็กชายชัลมานบอกว่าวิธีการเลี้ยงดูตนจะคล้ายกับพี่สาว ทั้งการอบรม การขัดเกลา แต่สิ่งที่ตนได้รับมากกว่าคือของเล่นและสิ่งของอื่น ๆ เนื่องจากตนเป็นลูกคนสุดท้องและได้รับการตามใจมากกว่าพี่ ส่วนความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ของเด็กชายชัลมานก็ไม่แตกต่างกับความรู้สึกของเด็กหญิงชัลวานีมากนัก เด็กชายชัลมานไม่ชอบการทำโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงถึงแม้ว่าตนจะทำผิดก็ตาม

เด็กชายซัลมานรู้สึกไม่ชอบกับกฎระเบียบบางข้อของทางโรงเรียน โดยเฉพาะการจำกัดจำนวนของเล่นที่นักเรียนพาของเล่นมาโรงเรียน เพราะเด็กชายซัลมานมีของเล่นมากอยากพามาเล่นที่โรงเรียน ซึ่งกฎระเบียบข้อนี้เมื่อสอบถามไปยังครูในโรงเรียน จึงทราบว่านักเรียนมักเอาของเล่นมาอดทนและเกิดการขโมยหรือแย่งของเล่นกันเป็นประจำ เด็กชายซัลมานกล่าวอีกว่าของเล่นของตนนั้นมีหลายชนิดและเพื่อนชอบมาขอเล่นด้วย ตนเองรู้สึกภูมิใจที่มีของเล่นมากกว่าคนอื่น รู้สึกว่ามีอำนาจหรือควบคุมคนอื่นได้เวลามีของเล่น เมื่อถามถึงว่าเคยถูกรังแกบ้างไหม เด็กชายซัลมานกล่าวว่า ตนมักถูกเพื่อนแย่งของเล่นประจำ หรือยืมไปเล่นแล้วไม่คืน เมื่อทวงถามก็มักถูกทำร้ายร่างกายกลับมาทั้งการเตะและการต่อยหรือแม้กระทั่งการทำเป็นไม่รู้และปฏิเสธว่าไม่ได้ยืมของเล่นไป นอกจากนี้เวลาตนไม่อยู่และวางของเล่นไว้ที่โต๊ะในห้องเรียน ของเล่นมักถูกขโมยเป็นประจำ ตนมักจะร้องไห้และไปฟ้องครูจนบางครั้งได้รับของเล่นคืนและครูบอกให้พาของเล่นมาติดเดียวพอพร้อมกับทำโทษคนที่ขโมย แต่แล้วหลังเลิกเรียนตนมักจะถูกคนที่โดนทำโทษมาทำร้ายตนบ่อยครั้งและขู่ว่าจะห้ามไปฟ้องครูอีกมิเช่นนั้นจะถูกทำร้ายมากขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไร เด็กชายซัลมานยังคงยืนยันที่จะพาของเล่นมาโรงเรียนเหมือนดังที่เคยเป็นมาแม้ว่าครูจะห้ามแล้วก็ตาม

จากการพูดคุยกับเด็กชายซัลมานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เคยถูกเพื่อนรังแก ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “เคยถูกเพื่อนรังแกตอนเข้าห้องน้ำ โดยการนำทางเกงที่พาดไว้บนประตูห้องน้ำไปซ่อน จนต้องออกมาทั้งที่ไม่มีทางเกง ทำให้รู้สึกอับอายและโกรธที่ถูกแกล้งแบบนั้น บางครั้งก็ถูกเพื่อนสอดหน้าเข้ามาในห้องน้ำ ทำให้ต้องเปียกไปทั้งตัว และบางครั้งก็ถูกล็อกประตูห้องน้ำ จนไม่สามารถออกมาได้ ต้องร้องตะโกนให้คนช่วย ทำให้รู้สึกโมโหและแค้นโกรธแค้นมาก นอกจากนี้บังเอิญ พนักงานรักษาความปลอดภัยประจำโรงเรียนยังให้ข้อมูลว่า เคยไปช่วยนักเรียนที่ถูกแกล้งสอดหน้าในห้องน้ำจนเปียก ที่ถูกล็อกประตูห้องน้ำแล้วร้องตะโกนขอความช่วยเหลือ ร้องตะโกนไว้วายว่าถูกเพื่อนแอบมอง และถูกขโมยกางเกง ซึ่งทุกคนน่าสงสารมาก

เด็กชายซัลมานบอกว่าคนที่มารังแกตนมักเป็นคนตัวโตกว่าหรืออายุมากกว่า และเป็นคนที่ไม่ค่อยมีของเล่นเนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเงินจะซื้อให้ เมื่อเห็นของเล่นของตนจึงเกิดความอยากได้ ตนไม่สามารถสู้คนที่มารังแกได้ และเก็บความเจ็บช้ำใจเอาไว้หากเป็นไปได้ก็อยากทำร้ายกลับเช่นกันพร้อมทั้งกล่าวว่า “...ตนเองถูกเพื่อนมารังแกเป็นประจำ จนทำให้รู้สึกเจ็บใจ รู้สึกโมโห เศียดแค้นมาก บางครั้งก็ร้องไห้ เศร้าซึม บางครั้งก็เคยชักชวนเพื่อน ๆ ไปแค้นแค้นและโต้ตอบ แต่ก็ไม่มีเพื่อนคนใดกล้าพอที่กระทำเช่นนั้นได้ สุดท้ายก็ต้องยอมรับสภาพการถูกรังแกต่อไป” เมื่อถูกเพื่อนรังแกมากเข้าและไม่รู้จะทำอย่างไรจึงร้องไห้ และมักจะอยู่ในสถานที่ที่ไม่ห่างจากสายตาคูครูเพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นมารังแกตน เช่น เวลาพักเที่ยงหลังจากกินข้าวตนมักมาวิ่งเล่นหรือมานั่งเล่นของเล่นใกล้ๆ กับห้องพักครูมากกว่าจะไปที่สนามกีฬาหรือลานกิจกรรมเหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ พร้อมกันนี้เด็กชายซัลมานยังบอกอีกว่ามีบ้างเหมือนกันที่ตนเคยรังแกคนอื่น โดยเฉพาะเหยื่อของการรังแกประจำโรงเรียน ทั้งๆ ที่รู้สึกสงสารแต่ต้องการสื่อถึงอำนาจบางอย่างไปยังคนที่ชอบรังแกตนได้รับรู้ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ระดับและเวลาที่ตนถูกรังแกลดลงไปได้บ้าง อย่างน้อยๆ ก็ในช่วงเวลาที่ตนไปรังแกคนอื่นซึ่งเลือกคนที่ตนมั่นใจว่าจะไม่ถูกตอบโต้กลับอย่างแน่นอน

เมื่อถามถึงเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่มีการกระทำความรุนแรงต่อกัน เด็กชายซัลมานกล่าวว่าตนได้รับรู้ข่าวสารเหล่านี้ผ่านทางทีวีและเพื่อนในโรงเรียนซึ่งมาจากชุมชนที่มีปัญหาเหตุการณ์ความรุนแรงเล่าให้ตนฟัง ตนเข้าใจดีว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีเนื่องจากพ่อแม่จะคอยชี้แนะตลอดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในพื้นที่ ซึ่งเด็กชายซัลมานบอกว่าบ้านของตนอยู่ในเมืองรูปแบบนั้นเกิดขึ้นไม่บ่อยแต่ที่บ้านของเพื่อนเกิดขึ้นเป็นประจำ ประมาณเดือนละหลาย ๆ ครั้ง และเวลาถูกเพื่อนรังแกหนักๆ และครูไม่สามารถช่วยตนได้ เด็กชายซัลมานเคยคิดที่จะเอาปืนมายิงคนที่มารังแกให้ตายไปเหมือนกับที่รับรู้ในสื่อ แต่ความจริงแล้วคงไม่สามารถทำได้

กรณีศึกษาที่ 3: เด็กชายบีติน

เด็กชายบีติน นักเรียนอายุ 13 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เด็กชายบีตินอาศัยกับพ่อแม่ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและค้าขาย เด็กชายบีตินเรียนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้นานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเรื่อยมาจนเข้าต่อระดับมัธยมศึกษา จึงรู้จักเพื่อนและครูอาจารย์ในโรงเรียนเป็นอย่างดี เมื่ออยู่ที่บ้านพ่อแม่มักให้เด็กชายบีตินช่วยงานบ้านต่างๆ และช่วยขายของบ้างเมื่อมีลูกค้ามาก พ่อแม่ก็สอนให้เด็กชายบีตินช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าและคิดให้ดีๆ ก่อนที่จะทำอะไรลงไป ทั้งนี้เมื่อเด็กชายบีตินทำความผิด ก็จะมีพ่อจะเป็นคนลงโทษด้วยการตีอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะเป็นไปตามกฎระเบียบที่พ่อเคยบอกไว้ก่อนแล้ว และก่อนทำโทษพ่อจะชี้แจงเหตุผลทุกครั้ง ซึ่งเด็กชายบีตินก็ยอมรับในความผิดของตนเอง

เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนเด็กชายบีตินก็ยังให้การยอมรับเกี่ยวกับกฎระเบียบของห้องเรียนและของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งมาตรการการลงโทษเมื่อกระทำผิด ซึ่งก็มีบ้างเหมือนกันที่เด็กชายบีตินถูกทำโทษเนื่องจากหนีออกไปเที่ยวตลาดกับเพื่อนๆ ในเวลาเรียน แต่ทั้งนี้เด็กชายบีตินรู้สึกไม่ชอบการกระทำของครูฝ่ายปกครอง ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมกฎระเบียบของโรงเรียน ที่มักเลือกปฏิบัติ ไม่มีความยุติธรรม โดยเฉพาะการปล่อยให้เด็กนักเรียนที่ผู้ปกครองรู้จักกับเจ้าของหรือผู้บริหารโรงเรียนไม่ถูกทำโทษทั้งที่กระทำความผิดเหมือนกันตน เด็กชายบีตินบอกว่า ตนเองไม่ชอบที่ครูทำแบบนั้น ไม่ยุติธรรม ทำแบบนี้เด็กจะเกรงใจ เกรงกลัวได้ยังไง และยังกล่าวเสริมอีกว่าการฟ้องครูเป็นทางเลือกหลังๆ เมื่อมีปัญหา เนื่องจากที่ผ่านมามักได้รับการเลือกปฏิบัติ

เด็กชายบีตินกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนว่าเกิดขึ้นบ่อยมาก ทั้งการชกต่อย ด่าทอ เขียนข้อความด่ากัน การปล่อยข่าวลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขโมยที่มักเกิดขึ้นบ่อยในหอพัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาละหมาดที่ไม่มีใครอยู่หอพัก เด็กชายบีตินเคยมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนคนหนึ่งที่ได้รับการเลี้ยงดูจากทางบ้านในลักษณะของการตามใจและปกป้องลูกทุกสถานการณ์ เด็กชายบีตินเล่าให้ฟังถึงช่วงที่มีปัญหาดังกล่าวไว้ว่า “มีเด็กนักเรียนคนหนึ่งที่มีนิสัยแกล้ง และชอบทำตัวเด่นเพื่อให้คนอื่นสนใจหรือพูดถึงวีรกรรมของเขาเป็นประจำ และมักจะแสดงออกถึงการท้าทายกฎระเบียบของโรงเรียนทั้งโดยคำพูดและการกระทำ และมักจะได้รับการปกป้องจากผู้ปกครองเป็นประจำ เนื่องจากผู้ปกครองรู้จักกับผู้บริหารโรงเรียน เมื่อกลุ่มของตนมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนคนดังกล่าวผู้ปกครองของนักเรียนคนนั้นก็กลับทำให้เรื่องเล็กลายเป็นเรื่องใหญ่โดยไม่สนใจว่าลูกของตนทำอะไรลงไปบ้าง” ซึ่งนักเรียนคนที่เด็กชายบีตินพูดถึงนั้นก่อนหน้านี้มักจะรังแกรุ่นน้องเป็นประจำอยู่แล้ว ทั้งการด่าพ่อแม่ การล้อเลียนชื่อพ่อชื่อแม่ การกล่าวใส่ร้ายทำให้อับอาย การชกหน้าอก การเตะขา การบีบคอ การผลักให้ล้ม การพูดทำคนอื่นชกต่อย การแกล้งเอาสิ่งของขว้างใส่ การเดินชน การดึงเก้าอี้ให้เพื่อนหกล้ม การตบไหล่ และการตบหลัง โดยไม่มีใครกล้าโต้ตอบ จนกระทั่งล่าสุดจับได้ว่าเขาขโมยของในหอพักจนนำมาสู่การมีเรื่องดังกล่าว ซึ่งเด็กชายบีตินอยู่ร่วมในเหตุการณ์ตอนที่ มีปัญหาดังกล่าว เด็กชายบีตินบอกว่าตนมีทางเลือกที่จะไม่สนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นก็ได้ แต่ที่ผ่านมาตนทนกับพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นของนักเรียนคนนี้นานแล้ว ตนจึงบังคับให้เขาคืนของที่ขโมยไป แต่ได้รับการปฏิเสธตนจึงลงมือชกต่อยนักเรียนคนดังกล่าว แม้รู้อยู่แล้วว่าอาจจะถูกลงโทษสถานหนักจากทางโรงเรียน รวมทั้งเด็กชายบีตินก็ถูกนักเรียนคนนั้นนำพรรคพวกมาแกล้งแค้นตน จนทำให้บาดเจ็บ ไม่สามารถมาเรียนได้หลายวัน

เมื่อถามว่าการแก้ปัญหาแบบใช้ความรุนแรงแบบนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ เด็กชายบีตินบอกว่า ตนเองไม่เคยคิดอยากทำแบบนั้น แต่ที่ผ่านมานักเรียนคนนั้นรังแกคนอื่นมาโดยตลอด และเมื่อนำเรื่องฟ้องครูกลับไม่มีอะไรคืบหน้า มีหน้าขำนักเรียนคนดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงและจำนวนครั้งในการรังแกคนอื่นมากยิ่งขึ้น จนทำให้ตนต้องตัดสินใจแก้ปัญหาแบบที่กล่าวมาด้วยตนเอง พร้อมกันนี้เด็กชายบีตินบอกว่าการกระทำของตนไม่ใช่การเลียนแบบใครหรือทำตามเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ แต่ที่ทำเพราะสถานการณ์บีบบังคับ ส่วนเหตุการณ์ในพื้นที่ที่เป็นอยู่ตนไม่เห็นด้วยไม่ว่าจะเป็นมาจากฝ่ายใด แม้ตนจะซึ้งซึ้งและรับรู้ความรุนแรงรูปแบบต่างๆ แต่ก็ไม่เคยเห็นด้วยกับการกระทำแบบนั้น

พร้อมกันนี้เด็กชายบิตินบอกว่าการปัญหาการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนนั้นจะต้องมีความเข้าใจบริบทของโรงเรียนด้วย เช่น นักเรียนทำอะไรกัน เรื่องระหว่างนักเรียน เรื่องระหว่างกลุ่มต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งนี้เด็กชายบิตินมองว่ากฎระเบียบของโรงเรียนจะต้องมีความเป็นธรรมต่อนักเรียนทุกคนและนักเรียนทุกคนต้องมีความเท่าเทียมเสมอภาคกัน การลงโทษนักเรียนบางคนและไม่ลงโทษนักเรียนอีกบางคนทั้งที่มีความผิดอย่างเดียวกัน จะเป็นการเอื้อให้นักเรียนที่มีนิสัยไม่ดี ชอบรังแกคนอื่นได้ใจและทำการรังแกผู้อื่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษาที่ 4: เด็กหญิงนุรียะ

เด็กหญิงนุรียะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กที่มีพื้นเพและถิ่นกำเนิดในจังหวัดยะลา แต่ครอบครัวส่งให้มาเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งพ่อและแม่ของเด็กหญิงนุรียะเป็นครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของรัฐบาลในอำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา

เด็กหญิงนุรียะ เล่าให้ฟังว่าตนก็เคยโดนเพื่อนรังแกบ่อย เนื่องจากเป็นเด็กผู้หญิงที่ตัวเล็ก และทุกครั้งที่ถูกเพื่อนรังแกตนเองก็มักจะร้องไห้และไม่กล้าโต้ตอบอะไร โดยส่วนใหญ่ตนเองจะถูกรังแกโดยการถูกล้วงของขว้างใส่ ถูกเดินชน ถูกดึงเก้าอี้ให้หกล้ม ถูกถลกกระโปรง ถูกตบ ถูกดึงผ้าคลุมผม ถูกล้อเลียนทั้งชื่อพ่อชื่อแม่ และถูกกล่าวใส่ร้าย เป็นต้น นอกจากนี้เด็กหญิงนุรียะยังกล่าวอีกว่า ตนเองถูกเพื่อนกีดกันไม่ให้เพื่อนคบด้วย ถูกกีดกันไม่ให้เพื่อนเล่นด้วย และถูกกีดกันไม่ให้เพื่อนทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเป็นประจำ จนทำให้รู้สึกท้อแท้ เศร้าซึม ร้องไห้คนเดียว และคิดในใจว่า ทำไมเพื่อนถึงรังแกเราด้วย แล้วทำไมเขาจึงมีนิสัยเกเร นักเรียนในโรงเรียนจะอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขไม่ได้หรือ

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานที่และช่วงเวลาที่ถูกรังแก ทำให้ได้ข้อมูลว่าส่วนใหญ่ตนจะถูกรังแกในช่วงเวลาพักเล่นและเวลาเรียนทั้งตอนเช้าและตอนเย็น โดยมากจะถูกรังแกในห้องเรียนในเวลาที่ไม่อยู่ และบริเวรสนามเด็กเล่นของโรงเรียน นอกจากนี้เด็กหญิงนุรียะยังกล่าวอีกว่า เพื่อนที่มารังแกตนสนใจส่วนใหญ่ น่าจะเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัว เช่น พ่อแม่หย่าร้างกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน และพ่อแม่ตามใจมากเกินไป เป็นต้น หรืออาจจะเพราะเพื่อนคนนั้นต้องการเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนนักเรียนหรือครูประจำชั้น หรือต้องการแสดงให้คนอื่นได้รับรู้ว่าตนเองมีพรรคพวกมากและมีอำนาจในการควบคุมคนอื่นอันส่งผลให้คนอื่นไม่กล้าที่จะรังแกเขาหรือกลับไปแค้นเคืองเขาไปรังแกคนอื่น เป็นต้น

จากการที่พ่อแม่ของเด็กหญิงนุรียะมีหน้าที่การงานที่ดีและมีระดับการศึกษาที่ดีนั้นส่งผลให้เด็กหญิงนุรียะถูกอบรมสั่งสอนให้เป็นเด็กที่ตั้งใจเรียน มีนิสัยที่เรียบร้อย และรักความสงบ โดยพ่อแม่ของเด็กหญิงนุรียะมักย้ำสอนตลอดเวลาว่า คนที่มีฉลาดไม่ควรแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรง และควรหลีกเลี่ยงการใช้กำลังกับบุคคลอื่น รวมทั้งพ่อแม่ก็ย้ำสอนว่าคนเราต้องมีความอดทนอดกลั้น ไม่ควรทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ มีปัญหาอย่างไรก็ควรหันหน้าเข้าหากันและร่วมกันแก้ปัญหา จากเหตุผลนี้เองที่ทำให้เด็กหญิงนุรียะไม่เคยนำเรื่องที่ถูกเพื่อนรังแกที่โรงเรียนไปเล่าให้พ่อแม่ฟังและนำไปฟ้องร้องครูประจำชั้นแต่อย่างใด รวมทั้งมีความเกรงกลัวว่าเพื่อนที่รังแกตนจะถูกครูลงโทษแล้วกลับมาแค้นตนอีก

กรณีศึกษาที่ 5: เด็กชายฮาดี

เด็กชายฮาดี มีอายุ 12 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเด็กชายฮาดีเป็นเด็กที่มาจากอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส และได้ย้ายมาเรียนหนังสือในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองของจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้มาพักอาศัยกับญาติที่เป็นชาวนราธิวาสซึ่งเปิดห้องเช่าและทำธุรกิจอยู่ในจังหวัดปัตตานี โดยญาติของ

เด็กชายฮาดี้ได้จัดห้องให้เด็กชายฮาดี้พักร่วมกับลูกพี่ลูกน้องอีกสี่คนที่มาจากหมู่บ้านเดียวกันและกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน คือ เด็กชายมุฮัมมัด เด็กชายดอนละ และเด็กชายคอลิด และเด็กชายฮูเซ็น ซึ่งการอยู่ร่วมกันนั้นมีเพียงญาติที่คอยดูแลเรื่องอาหารการกินหรือข้าวปลาอาหาร ส่วนพ่อแม่ของทั้ง 5 คนจะส่งเงินและมาเยี่ยมบ้างเป็นบางครั้งคราว โดยเด็กกลุ่มนี้จะไปโรงเรียนพร้อมกันเป็นประจำทุกวัน และมักจะอยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และเล่นด้วยกันตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถป้องกันไม่ให้นักเรียนคนอื่นมารังแกพวกเขาได้ และเมื่อมีใครโดนรังแกก็จะนำเรื่องดังกล่าวมาบอกและเข้าไปช่วยเหลือเพื่อนให้หลุดพ้นจากการถูกรังแก ซึ่งเรื่องราวของเด็กทั้งห้าคนนี้สะท้อนเรื่องพฤติกรรมของการรังแกได้ในหลายมิติ ทั้งการรังแกทางร่างกาย เช่น ถูกเพื่อนแกล้งเดินชนจนหกล้ม ถูกเพื่อนผลัก และถูกเพื่อนเตะลูกบอลถูกหน้าห้อง เป็นต้น การรังแกทางวาจา เช่น ถูกเพื่อนล้อเลียนว่าคนเป็นบ้านนอกคอกนา อยู่ห่างไกลความเจริญ อยู่ติดตะเข็บชายแดน และถูกเพื่อนล้อเลียนว่าพ่อแม่ไม่รักถูกทอดทิ้งให้มาอยู่กับญาติ เป็นต้น และการรังแกทางสังคม เช่น มีเพื่อนพยายามพูดโน้มน้าวเพื่อไม่ให้เพื่อนคนอื่นคบหาด้วยเนื่องจากเป็นคนที่ยังคงบ้านเกิดรังเกียจ ต้องระเห็จเร่รอนข้ามมาเรียนในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี และถูกกีดกันไม่ให้เพื่อนรับเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมหรือทำรายงาน เป็นต้น

จากการที่เด็กทั้ง 5 คนต้องจากบ้านมาเพื่อเรียนหนังสือในต่างจังหวัดส่งผลให้การอบรมหลังจากกลับจากโรงเรียนขาดความสมบูรณ์ เนื่องจากลำพังญาติเพียงคนเดียวไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงอย่างที่ควรจะเป็น ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ต้องช่วยกันปกป้องตนเองและปกป้องเพื่อนไม่ให้ถูกรังแกในโรงเรียน แต่ก็ไม่สามารถป้องกันได้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะเด็กทั้ง 5 ก็ยังถูกเป็นเหยื่อให้เพื่อนในโรงเรียนรังแกอยู่เป็นประจำ เนื่องจากเป็นคนต่างถิ่น เด็กชายฮาดี้ได้เล่าถึงตอนที่ตนเองเข้าห้องน้ำและถูกเพื่อนในโรงเรียนเอากางเกงไปซ่อนทำให้ออกจากห้องน้ำไม่ได้ และรู้สึกทวาดกลัวที่จะไปห้องน้ำเพียงลำพังจึงได้ชวนเด็กชายดอนละไปด้วยเนื่องจากเรียนอยู่ห้องเดียวกัน และหากดอนละรังแกจากนักเรียนที่โตกว่าหรือไม่สามารถสู้ได้เมื่อถูกรังแกก็มักจะไปบอกเด็กชายมุฮัมมัด เด็กชายคอลิด และเด็กชายฮูเซ็นให้ช่วยมาจัดการกับคนที่มารังแกตน เนื่องจากทั้งสามคนนั้นเป็นนักเรียนรุ่นพี่และมีร่างกายที่ใหญ่โตและแข็งแรงกว่าตน แต่หลังจากนั้นเด็กชายฮาดี้ก็ยังคงถูกรังแกจากเพื่อนคนเดิมอย่างต่อเนื่อง แต่ก็บ่อยครั้งเหมือนกันที่เด็กชายฮาดี้มักถูกเพื่อนกลุ่มเดียวกันรังแก ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มจึงออกมาในลักษณะที่คนในรังแกกันเอง ทำให้เด็กชายฮาดี้โกรธแค้นเพื่อนทั้งในกลุ่ม ในห้องเรียน และในโรงเรียน แต่ถ้าเป็นคนนอกกลุ่มทั้งหมดก็จะรวมตัวกันเพื่อเอาคืน เหมือนดังที่ครั้งหนึ่งกลุ่มของเด็กชายฮาดี้ได้ไปชกต่อยกับเด็กกลุ่มอื่นที่มารังแกเด็กชายฮาดี้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กคนนั้นรับรู้ว่าการรังแกก็มิรู้พี่คอยดูแลและอย่ามารังแกเด็กชายฮาดี้อีกต่อไป

เด็กชายฮาดียังกล่าวว่าการเลี้ยงดูจากทางบ้านถือว่ามีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้นักเรียนคนนั้นมีโอกาสถูกเพื่อนรังแกและมีพฤติกรรมไปรังแกผู้อื่นได้ตลอดเวลา และบางครั้งพ่อแม่ผู้ปกครองก็ไมู่เหมือนกันว่าพฤติกรรมของบุตรหลานที่โรงเรียนเป็นอย่างไร เนื่องจากการที่เด็กบางคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่มีความสมบูรณ์และพฤติกรรมในทางที่ดีและมีนิสัยเรียบร้อยเมื่ออยู่ที่บ้าน แต่เมื่อเขาอยู่ในโรงเรียนกลับมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเมื่อเทียบกับตอนอยู่ที่บ้าน การแสดงออกถึงอำนาจในกลุ่มนักเรียนด้วยเพื่อหวังการยอมรับจากคนอื่นด้วยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนจึงพบเห็นได้บ่อย แม้ว่ากฎระเบียบของโรงเรียนนั้นจะมีความเข้มงวดและมาตรการลงโทษที่หนักก็ตาม ทั้งนี้ยังโทษหนักและสามารถฝ่าฝืนได้โดยไม่ถูกทำโทษจะยิ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดีมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นรวมถึงการที่ชอบรังแกคนที่ต้อยกว่าตนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงออกเชิงอำนาจแก่กลุ่มนักเรียนด้วยกัน

3. ข้อมูลจากครูในโรงเรียน

กรณีศึกษาที่ 1: ครูอีซา

ครูอีซา ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนว่า ตนต้องพยายามควบคุมและดูแลไม่ให้นักเรียนหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยเฉพาะในเวลาเรียน โดยส่วนใหญ่หนีเรียนหนีออกนอกโรงเรียนเพื่อไปเล่นคอมพิวเตอร์ในบ้านที่เปิดบริการบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน และไม่กลับมาเรียนหรือกลับมาเรียนสาย นักเรียนกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมเกรี้ยวมากขึ้นทุกวัน บางครั้งเอารถมอเตอร์ไซด์ของนักเรียนคนอื่นออกไปเที่ยว โดยการข่มขู่ให้นักเรียนคนนั้นยินยอมให้เขายืมรถมอเตอร์ไซด์มากกว่าความเต็มใจจากเจ้าของ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากความไม่ชัดเจนในบทลงโทษของโรงเรียน หรือหากนักเรียนคนใดที่ผู้ปกครองมีปัญหาคือหรือรู้จักกับบรรดาผู้บริหารในโรงเรียนมักจะไม่ถูกทำโทษหรือถูกทำโทษที่เบากว่านักเรียนคนอื่นในความผิดลักษณะเดียวกัน ซึ่งตรงนี้เองที่ครูอีซามองว่าส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้เด็กเกรง โดยเด็กกลุ่มนี้มักกระทำการรังแกเด็กกลุ่มอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของตน

ครูอีซาได้กล่าวถึงกรณีความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจนสร้างความหนักใจให้กับกลุ่มนักเรียนรุ่นพี่ที่เป็นสภานักเรียนของโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมและดูแลรุ่นน้องภายในโรงเรียน โดยเด็กชายซาบีดีซึ่งเป็นหนึ่งในสภานักเรียนเคยมาพูดระบายให้ครูอีซาฟังว่า หลายครั้งหลายกรณีที่สภานักเรียนมีปัญหากับนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่รวมกลุ่มกันขโมยเงินที่หอพักในช่วงที่ไม่มีครูอยู่เนื่องจากไปละเมิดกันหมด เมื่อสอบสวนมากเข้าก็ได้ความว่าขโมยจริงจึงนำมาสู่การลงไม้ลงมือทำร้ายร่างกายนักเรียนคนที่ขโมยด้วยการเตะ ต่อย ทั้งนี้เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ทรัพย์สินในหอพักหายบ่อย และทางโรงเรียนไม่มีมาตรการชัดเจนในการแก้ปัญหา อีกทั้งที่ผ่านมากลุ่มสภานักเรียนก็เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของโรงเรียนในการลงโทษนักเรียนกลุ่มดังกล่าวที่ผู้ปกครองรู้จักใกล้ชิดกับผู้บริหารโรงเรียนจึงตัดสินใจแก้ปัญหามาโดยวิธีใช้กำลังดังที่กล่าวมา แม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้องแต่ก็สะท้อนอะไรหลายๆ อย่างภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในเรื่องของความหย่อนยานในเรื่องกฎระเบียบของการดูแลนักเรียน ยิ่งเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนอยู่ประจำแล้วปัญหาการรังแกกันบริเวณหอพักเป็นเรื่องเปราะบางที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลา

นอกจากนี้ครูอีซายังกล่าวอีกว่าในกลุ่มของนักเรียนหญิงก็มีการรังแกกันไม่น้อยไปกว่านักเรียนชายแต่มักใช้วิธีการรังแกด้วยคำพูดหรือการรังแกทางสังคมมากกว่าการกระทำให้เกิดบาดแผลทางร่างกาย ยกตัวอย่างเช่น กรณีของเด็กชายซอฟี ซึ่งเป็นเด็กที่มีฐานะทางบ้านไม่ค่อยดีและมักจะถูกเพื่อนล้อเลียนอยู่เสมอ จึงมีความรู้สึกไม่ชอบเพื่อนนักเรียนที่มีฐานะดีกว่าและมักพาลสิ่งของมาวอดกันในห้อง เด็กชายซอฟีจึงใช้วิธีการห้ามเพื่อนคุยหรือคบกับคนที่ตนเองไม่ชอบหน้า พร้อมกับนี้บางครั้งก็ยังด่าทอคนอื่นด้วยถ้อยคำหยาบคายต่างๆ ทั้งการล้อเลียนสีผิวหรือความพקרอย่างอื่น หรือแม้กระทั่งการเอาสิ่งของของคนอื่นไปซ่อน เช่น ซ่อนรองเท้า ซ่อนปากกา ซ่อนสมุด และซ่อนอุปกรณ์การเรียนต่างๆ เป็นต้น โดยพฤติกรรมดังกล่าวครูประจำชั้นก็ทราบดีว่ามีอยู่จริง นอกจากนี้ครูประจำชั้นยังปรึกษาหารือเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนหญิงว่า นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มักจะมีพฤติกรรมการรังแกทางวาจามากกว่าการรังแกทางร่างกาย เช่น การด่าทอ ซึ่งการด่าทอในแต่ละครั้งนั้นจะสร้างความเจ็บปวดใจและทำลายอารมณ์ความรู้สึกได้มากกว่าการกระทำ เนื่องจากบ่อยครั้งที่นักเรียนโดนด่าจะถูกเพื่อนคนอื่นล้อเลียนตามไปด้วยหรือหัวเราะเยาะเย้ยชอบใจ จนทำให้รู้สึกหดหู่และไม่กล้าอยู่รวมกลุ่มกับเพื่อนคนอื่นๆ

กรณีศึกษาที่ 2: ครูรอกิบ

ครูรอกิบ ครูฝ่ายปกครองและครูประจำชั้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในอำเภอรอบนอกของจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นครูที่เติบโตในพื้นที่จังหวัดปัตตานี หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบันครูรอกิบแต่งงานแล้วโดยทำงานเป็นครูฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ในการดูแลนักเรียน ประสานงานกับทางผู้ปกครองนักเรียน และรวมถึงภาระหน้าที่ในการสอนภาษาอาหรับด้วยเช่นกัน และทุกเช้าครูรอกิบจะเป็นคนควบคุมดูแลการเข้าแถวของนักเรียนร่วมกับครูเวรคนอื่นๆ ซึ่งตรงจุดนี้เองที่ครูรอกิบได้พบเจอและพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนได้เป็นประจำทุกวัน ส่งผลให้ครูรอกิบมีข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคนที่ค่อนข้างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งอำนวยความสะดวกให้ครูรอกิบสามารถทำหน้าที่ครูฝ่ายปกครองได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ครูรอกิบกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนอันมีพื้นฐานนิสัยก้าวร้าวและเกรซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูจากบ้าน หรือนักเรียนบางคนที่มีกตเป็นเหยื่อของการรังแกเป็นประจำก็มีส่วนมาจากการเลี้ยงดูจากบ้านด้วยเช่นกัน ครูรอกิบอธิบายว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกบางส่วนมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่หย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือมักทะเลาะกันเป็นประจำ หรือแม้กระทั่งการด่าทอด้วยถ้อยคำหยาบคายต่างๆ จนเด็กซึมซับวิธีการและถ้อยคำที่ใช้ เข้ามาประยุกต์ใช้ในสังคมในโรงเรียน พฤติกรรมการรังแกโดยใช้กำลังทำร้ายผู้ที่อ่อนแอกว่าจึงพบเห็นได้มาจากเด็กที่มีสภาพครอบครัวดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่การรังแกคนอื่นด้วยการด่าทอหรือกีดกันทางสังคมมักเกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย และยิ่งเด็กนักเรียนหญิงที่เป็นผู้รังแกที่มาจากครอบครัวที่มีแม่เป็นผู้ด่าทอผู้อื่นบ่อย มักจะนำคำพูดหรือท่าทางแบบนั้นมาใช้และกระทำเลียนแบบเหมือนการกระทำของแม่ทุกประการต่อเพื่อนในโรงเรียน ซึ่งเหยื่อของการรังแกมักเป็นผู้ที่มีความด้อยกว่าผู้ที่รังแกในหลายด้าน เช่น รูปร่างร่างกายที่ไม่สมประกอบ สติปัญญา หรือพัฒนาการทางสมอง เป็นต้น

เหยื่อที่ถูกรังแกหรือตกเป็นเป้าหมายของการรังแกของเพื่อนคนอื่นในโรงเรียนมักมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นด้วยเช่นกัน แต่แนวทางที่แสดงออกมักเป็นการถอยหลังมากกว่าการเผชิญหน้า เพราะรู้ดีว่าหากได้ตอบ มักจะโดนทำร้ายร่างกายกลับหรือถูกรังแกด้วยระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น นอกจากนี้เด็กที่พ่อแม่มีฐานะยากจนหรือประกอบอาชีพที่ไม่มีหน้ามีตาในสังคมมักถูกล้อเลียนเรื่องอาชีพของพ่อแม่เป็นประจำในโรงเรียน เช่น ไอ้ลูกคนเก็บขยะ ไอ้ลูกคนขายลูกชิ้น เป็นต้น ครูรอกิบยังกล่าวเพิ่มเติมว่าบางครั้งครอบครัวก็เป็นคนสั่งสอนลูกว่าไม่ควรยอมใคร เวลาถูกรังแกก็ควรมีการโต้ตอบกลับคืนหรือควรลงมือกระทำการรังแกผู้อื่นก่อนที่ตนจะถูกเขารังแก เด็กแบบนี้มักจะมีนิสัยชอบรังแกคนอื่นและผู้ปกครองมักเข้าข้างลูก แม้ว่าจะรังแกคนอื่นก็ตาม ส่วนนักเรียนบางคนที่เป็นผู้รังแกคนอื่นนั้นยังเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่อบอุ่นเลี้ยงดูลูกเป็นอย่างดี แต่เมื่อมาเจอกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนจึงอาจเกิดการปรับตัวเพื่อเข้ากลุ่มซึ่งบางครั้งอาจเลือกแนวทางการรังแกคนอื่นเป็นทางเลือกเพื่อแสดงออกถึงอำนาจที่เหนือกว่าเพื่อนนำมาสู่การยอมรับ

ครูรอกิบยังกล่าวถึงบทบาทสำคัญของความเป็นครูที่มีกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลขัดเกลาอุปนิสัยที่ดีแก่นักเรียน บางครั้งกฎระเบียบที่มีความตึงเครียดและเข้มงวดจนปราศจากข้อผ่อนปรน ส่งผลกระทบต่อเด็กได้ด้วยเช่นกัน นักเรียนบางคนถูกทำโทษก็ไปลงกับเพื่อนที่อ่อนแอกว่าหรือ ไปรังแกคนที่อ่อนแอกว่านั่นเอง ดังนั้นครูรอกิบในฐานะครูฝ่ายปกครองจึงมีกลยุทธ์ในการรอมชอมกฎระเบียบของโรงเรียนเมื่อนักเรียนกระทำความผิดโดยหลีกเลี่ยงแนวทางที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนภายในโรงเรียนลดลงโดยสังเกตได้จากการที่ช่วงพักเที่ยงมีนักเรียนที่ร้องไห้จากการถูกรังแกลดลง เว้นแต่มักมีนักเรียนคนหนึ่งที่ถูกรังแกเป็นประจำ เนื่องจากนักเรียนคนนี้มีพฤติกรรมแปลกๆ โดยใช้แนวทางการให้เพื่อนรังแกเพื่อเข้าสังคมหรือมีเพื่อนเล่น เมื่อเพื่อนไม่มารังแกนักเรียนคนนี้ก็เข้าไปหาเรื่องให้ถูกรังแก และทุกครั้งจะลงเอยด้วยการร้องไห้จนเป็นเรื่องชินตา

แทบทุกวัน พฤติกรรมของนักเรียนคนนี้คล้ายเป็นการเสพติดการดูการ์ตูน ซึ่งทางโรงเรียนกำลังเฝ้าติดตามพฤติกรรม เพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกับครอบครัว

ครูรอภิภจะมาคุมแถวนักเรียนเป็นประจำสาวถึงการนำแนวทางการผ่อนปรนมาใช้ในโรงเรียนเพื่อลด พฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน ดังเช่นในกรณีที่ทางโรงเรียนมีกฎระเบียบให้นักเรียนมาให้ทันโรงเรียนก่อนเข้าแถว ร้องเพลงชาติ แต่ครูรอภิภมีข้อลดหย่อนให้ว่าหากมาทันในขณะที่เพลงชาติยังไม่จบจะไม่ทำโทษ แต่ถ้าสายกว่านั้นจะทำ โทษด้วยการให้เก็บขยะที่สนาม ซึ่งทั้งผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจมาตรการข้อนี้ดี ความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองและ โรงเรียนส่งผลให้ครูรอภิภสามารถใช้กฎระเบียบของโรงเรียนได้หลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการผ่อนปรนใน บางกรณีหรือแม้กระทั่งความเด็ดขาดในหลายกรณี ซึ่งตรงนั้นนั้นไม่ได้มีคำถามจากผู้ปกครองหรือนักเรียนว่าทำไม เพราะการทำให้โทษทุกครั้งครูรอภิภจะอธิบายเหตุผลแก่นักเรียนที่ฝ่าฝืนทุกครั้ง นอกจากนี้การที่ครูรอภิภมีข้อมูลเกี่ยวกับ ทางบ้านของนักเรียนหรือชุมชนของนักเรียนแต่ละคน ส่งผลดีให้สามารถกำหนดบทลงโทษเมื่อทำผิดได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นหลัก

นอกจากนี้การที่ครูรอภิภเติบโตและเรียนหนังสือในพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เมื่อมาเป็นครูจึงมีความเข้าใจบริบททางสังคมของพื้นที่ดี โดยเฉพาะผลกระทบของเหตุการณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของ นักเรียนในพื้นที่ ครูรอภิภกล่าวถึงพฤติกรรมการรังแกกันของเด็กบางส่วนว่ามีผลมาจากความรุนแรงในพื้นที่ที่เด็ก สัมผัสมาอย่างยาวนานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็กที่มาจากชุมชนชนบทที่มีเหตุการ์ณเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากกว่า ชุมชนเมือง ทั้งนี้เด็กที่มาจากชนบทมักมีวิธีการรังแกผู้อื่นโดยการใช้กำลังมากกว่าคำพูดหรือการกีดกันทางสังคม ซึ่ง ต่างจากเด็กในเมืองที่มาจากครอบครัวที่มีการศึกษาดีและมีหน้ามีตาในสังคมมักเลือกแนวทางการรังแกผู้อื่นด้วยการ กระทำไว้เป็นลำดับหลังสุด รองจากการรังแกทางสังคม ซึ่งที่ผ่านมามีการรังแกกันของนักเรียนมักเกิดในเวลาที่ไม่อยู่ หรือในสถานที่ลับตาคน เช่น ห้องน้ำ สนามกีฬา บริเวณหลังโรงเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ครูรอภิภบอกว่าเด็กนักเรียนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากอิทธิพลจาก เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เสมอไป เนื่องจากยังมีองค์ประกอบอื่นทั้งการเลี้ยงดูจากครอบครัวรวมถึงความเข้มงวด ของกฎระเบียบโรงเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน ซึ่งเด็กที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นอาจมีปัจจัยเดียวหรือหลาย ปัจจัยร่วมกันเป็นตัวขับเคลื่อนให้มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นได้เช่นกัน

กรณีศึกษาที่ 3: ครูอิลยาส

ครูอิลยาส ครูฝ่ายปกครองและเดิมเป็นชาวจังหวัดสตูลโดยกำเนิดและได้ย้ายมาอยู่ปัตตานีพร้อมครอบครัว โดยสมัครเข้าทำงานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในตำแหน่งครูผู้สอน และเมื่อปฏิบัติงานได้ครบห้าปี ได้เลื่อนตำแหน่งให้มารับผิดชอบหน้าที่ครูผู้ช่วยฝ่ายปกครองในการดูแลนักเรียนชาย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาครู อิลยาสคลุกคลีกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะพฤติกรรมการรังแกกันที่ เกิดขึ้นบ่อยในโรงเรียน ยิ่งการที่ครูอิลยาสเติบโตมาจากพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมรวมทั้งเหตุการณ์ที่แตกต่างจาก จังหวัดปัตตานีจึงช่วยสะท้อนมุมมองต่อพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนได้ในหลายมิติที่แตกต่างจากคนที่เติบโตใน พื้นที่ปัตตานี ซึ่งข้อเปรียบเทียบอันนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจและอาจนำมาสู่แนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมการรังแก กันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีได้

ครูอิลยาสกล่าวถึงสภาพครอบครัวของคอนในจังหวัดปัตตานีว่ามีความเคร่งครัดในหลักการศาสนาอิสลามมาก เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ทั้งในเรื่องของการรักษาสละหมาดห้าเวลา และที่เด่นชัดคือการแต่งกายของผู้หญิงมุสลิมในพื้นที่ซึ่ง ส่วนมากมีการปกปิดร่างกายอย่างมิดชิด แต่แนวโน้มในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตตามลักษณะของคนที่อาศัยอยู่ ในเขตเมืองเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อคนในพื้นที่ชนบท การทำงานที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรมก็มีระยะเวลาการทำงานที่ แน่นนอนมากขึ้นแต่มักเป็นการทำงานนอกบ้าน การมาโรงเรียนของนักเรียนมีรถโรงเรียนคอยรับส่งหรือบางส่วนก็ขับ

รถจักรยานยนต์มาเอง ซึ่งหลายๆ กิจกรรมที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ได้ทำร่วมกับนักเรียนเหมือนดังที่ผ่านมา ระยะเวลาที่มีความใกล้ชิดกันถูกตัดทอนลงด้วยกับวิถีอาชีพที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อาศัยในเขตของเมืองปัตตานี

ครูอิลยาสยังกล่าวอีกว่าการที่เด็กมีกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองน้อยลงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ไม่ดีมากขึ้น อันเนื่องมาจากที่ผ่านมาพฤติกรรมที่ไม่ดีหลายอย่างถูกจัดผ่านการอบรมของผู้ปกครอง ผู้ปกครองหลายคนเลี้ยงลูกด้วยการให้เงินหรือสิ่งของที่ลูกต้องการมากขึ้น เมื่อเด็กเหล่านี้มาโรงเรียนก็มักมีปัญหาในเรื่องของพฤติกรรม การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้น บางคนมีพฤติกรรมขโมยรถจักรยานยนต์ของเพื่อนเพื่อขับไปเที่ยวในเมือง นอกจากนี้ก็นักเรียนบางกลุ่มที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนแต่หลุดพ้นจากการถูกทำโทษของครูมักมีพฤติกรรมheimkeimและมีนิสัยอันธพาลมากขึ้น โดยการแสดงออกในลักษณะของการไปรังแกคนอื่น และมักจะเลือกเวลาที่ไม่มีครูสอนหรือในสถานที่ที่ห่างไกลจากสายตาของครู เช่น ในห้องเรียนตอนพักเที่ยง ระเบียบหน้าห้องเรียน สนามหน้าโรงเรียน และห้องน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ครูอิลยาสยังกล่าวเพิ่มเติมว่าพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนชายมักออกมาในรูปของการกระทำต่อร่างกาย ส่วนคำพูดนั้นจะเป็นในลักษณะของการขู่หรือพูดถึงความไม่ดีของอีกฝ่ายเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเหนือกว่า มากกว่าจะมุ่งให้เกิดความอับอาย ซึ่งต่างจากพฤติกรรมการรังแกกันในกลุ่มของนักเรียนหญิงพอสมควร

ในส่วนของกฎระเบียบของโรงเรียน ครูอิลยาสมองว่ามีทั้งที่ส่งผลดีต่อนักเรียนและส่งผลเสียต่อนักเรียนทั้ง ๆ ที่เป็นกฎระเบียบข้อเดียวกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมองว่ามาจากการเลี้ยงดูของครอบครัวและนิสัยของนักเรียนแต่ละคนรวมถึงการบังคับใช้กฎระเบียบของครูแต่ละท่านก็แตกต่างกันไปในเรื่องของรายละเอียด ครูอิลยาสได้กล่าวถึงกฎระเบียบบางประการของโรงเรียนว่า “ทางโรงเรียนให้นักเรียนพารถจักรยานยนต์มาโรงเรียนได้เนื่องจากเป็นนักเรียนที่มีบ้านอยู่อาศัยอยู่ละแวกใกล้กับโรงเรียน และโรงเรียนก็มีนโยบายในการส่งเสริมให้นักเรียนไปกลับมากกว่าที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน แต่รถจักรยานยนต์ที่นำมาต้องเอามาจอดไว้ในที่จอดรถที่ทางโรงเรียนเตรียมไว้ ซึ่งนักเรียนจะมาเอารถไปใช้ได้เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนและทางโรงเรียนอนุญาตให้กลับบ้านได้แล้วเท่านั้น ส่วนในเรื่องของโทรศัพท์หรือเครื่องเล่นมัลติมีเดีย ก็มีนักเรียนนำมาใช้เหมือนกัน ราคาที่แพงๆ ด้วย แต่ทั้งนี้ทางโรงเรียนไม่ได้อนุญาตแต่อย่างใด ผลเสียที่นักเรียนสามารถนำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนเองถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เสี่ยงสำหรับนักเรียนมาก เนื่องจากมีนักเรียนบางส่วนเดินทางมาไม่ถึงโรงเรียน จนทำให้มีโอกาสสู่มเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่ไม่ดี มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีพฤติกรรมเกเร และไปติดยาเสพติด” แต่ที่ผ่านมาก็มีนักเรียนบางส่วนฝ่าฝืนกฎระเบียบเช่นกัน ซึ่งการฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนมิใช่ปัจจัยหลักที่เด็กจะมีนิสัยชอบรังแกคนอื่น แต่ครูอิลยาสบอกว่าน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นการสะสมนิสัยไม่ดี ไม่เคารพคนอื่นขึ้นทุกครั้งที่ทำผิด และการจะไปรังแกคนอื่นนั้นย่อมทำได้ง่ายขึ้นเพราะชินชาอยู่กับการทำผิดอยู่แล้ว ในส่วนของโทรศัพท์หรือเครื่องเล่นมัลติมีเดียนั้นก็ปัญหาการขโมยกันบ่อย แต่ทั้งนี้ไม่มีนักเรียนคนใดมาฟ้องครูเนื่องจากเป็นเรื่องที่ผิดกฎระเบียบของโรงเรียนมาตั้งแต่การนำเครื่องมืองดงกล่าวมาโรงเรียน ส่วนวิธีการแก้ปัญหาในเรื่องต้นสำหรับนักเรียนที่ทำผิดบ่อยจะแจ้งผู้ปกครองมารับทราบและทำข้อตกลงกับทางโรงเรียน หากกระทำผิดซ้ำทางโรงเรียนจะมีมาตรการโดยการเสนอให้ย้ายโรงเรียน

การมีโทรศัพท์หรือเครื่องมัลติมีเดียของนักเรียนนอกจากจะใช้เพื่อความบันเทิงแล้ว ส่วนหนึ่งยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่นักเรียนใช้ในการรับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เช่นกัน แม้ทางโรงเรียนจะห้ามนักเรียนนำเรื่องราวเหล่านั้นมาวิจารณ์หรือพูดคุย เพราะที่ผ่านมามีนักเรียนต้องสูญเสียคนในครอบครัวจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่มาแล้ว ซึ่งทางโรงเรียนมิใช่จะปิดกั้นการรับรู้ของนักเรียน แต่ข่าวสารที่ออกมาหลายครั้งมีเนื้อหาบิดเบือนหรือรุนแรงเกินจริงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้หรือการแยกแยะผิดถูกอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ ซึ่งตรงนี้ทางโรงเรียนก็มีความกังวลเช่นเดียวกันและจะพยายามตรวจสอบไม่ให้นักเรียนพาโทรศัพท์หรือเครื่องมัลติมีเดียมาโรงเรียน

นอกจากนี้ครูอิลยาสยังกล่าวอีกว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างยาวนานต่อเนื่องนั้นมีผลต่อพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่จะระบุว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นหรือถูกผู้อื่นรังแกนั้นมีอิทธิพลจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่หรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่ตอบได้ค่อนข้างยาก ทั้งนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามา

เกี่ยวข้องกับ แต่แนวทางแก้ไขการรังแกกันของนักเรียนนั้นจะใช้ครูศาสนาหรือโต๊ะครูหรือบาบอเป็นผู้บรมนักเรียนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นมาตรการควบคุมทางวินัย

กรณีศึกษาที่ 4: ครูอับดุลรอหมาน

ครูอับดุลรอหมาน เป็นครูฝ่ายศาสนาและเป็นครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนมานานนับสิบปีและได้เล่าเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ชอบรังแกเพื่อนในโรงเรียนให้ผู้วิจัยฟังว่า มีนักเรียนคนหนึ่งที่มีก้นนอกโรงเรียนเพื่อไปร้านขายบุหรี่ปั๊วข้างนอก และมักจะรังแกรุ่นน้องที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาในโรงเรียน ยิ่งการหนีออกนอกโรงเรียนหรือการกระทำผิดอย่างอื่นรอดพ้นสายตาของครูไปได้ นักเรียนคนนี้ก็ยิ่งมีการรังแกคนอื่นมากขึ้นและมักจะชวนรุ่นน้องออกไปข้างนอกที่ร้านขายบุหรี่ปั๊วพร้อมกับตน หากไม่ไปจะข่มขู่ด้วยคำพูดและทำร้ายร่างกาย จนนักเรียนรุ่นน้องต้องยอมทำตามที่นักเรียนรุ่นพี่คนนี้ต้องการ เมื่อทางโรงเรียนแจ้งผู้ปกครองให้มารับทราบถึงพฤติกรรมของลูกที่มีก้นฝ่าฝืนกฎระเบียบและมีนิสัยเกเรชอบรังแกคนอื่นเป็นประจำ แต่กลับได้รับคำตอบจากผู้ปกครองในเชิงที่ไม่เชื่อว่าสิ่งที่ครูหรือโรงเรียนกล่าวนั้นเป็นความจริง เนื่องจากที่ผ่านลูกของตนไม่เคยมีพฤติกรรมไม่ตัวอย่างที่ปรากฏในปัจจุบันแต่อย่างใด โดยลืมนึกไปว่าลูกของตนนั้นไม่ได้เป็นเด็กที่ไร้เดียงสาอย่างที่ผ่านมาแล้ว

ครูอับดุลรอหมานได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจว่าศาสนาอิสลามต่อต้านและห้ามปรามการกระทำที่สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้กับบุคคลรอบข้างทุกรูปแบบ เนื่องจากการกระทำดังกล่าวสร้างความปั่นป่วนให้เกิดขึ้นในสังคม ก่อเกิดความเกลียดชังให้แพร่กระจาย ซึ่งบุคคลที่ถูกรังแกจะสะสมความรู้สึกต่อย่ำในตนเอง จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดซึ่งความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน เลือกแนวทางการดำเนินชีวิตที่อาจเป็นปัญหาที่สังคมต้องแบกรับในอนาคต อิสลามปรารถนาที่จะสร้างสังคมแห่งความสันติสุขให้เกิดขึ้นในหมู่มวลมนุษย์ ดังนั้นการกระทำที่เป็นการชิงชัง เหยียดหยาม และดูถูกระหว่างมนุษย์จึงได้รับการตำหนิอย่างรุนแรงจากท่านรซูล (ช.ล.) ดังที่ท่านได้กล่าวว่า “ท่านทั้งหลายอย่าอิจฉากัน อย่าหลอกลวงกัน อย่าเกลียดกันอย่าหันหลังให้กัน อย่าขายของตัดหน้ากัน จงเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ในฐานะเป็นพี่น้องกันเถิดมุสลิมนั้นเป็นพี่น้องของมุสลิม เขาจะไม่อธรรมต่อพี่น้องของเขา เขาจะไม่เหยียดหยามพี่น้องของเขา และเขาจะไม่ทอดทิ้งพี่น้องของเขา การฆ่าเกรงอัลลอฮ์นั้นอยู่ที่นี้และท่านรซูลชี้ไปที่หน้าอกสามครั้ง นับได้ว่าเป็นความชั่วแล้วในการที่คนหนึ่งดูถูกเหยียดหยามพี่น้องมุสลิมของเขา มุสลิมต่อมุสลิมนั้น เลือด ทรัพย์สิน และเกียรติยศเป็นที่ต้องห้าม” (รายงานโดยมุสลิม)

นอกจากนี้ครูอับดุลรอหมานยังกล่าวอีกว่าการรักษาเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลรอบข้างถูกเชื่อมโยงเข้ากับการเป็นบ่าวที่ดีของพระองค์อัลลอฮ์ อีกทั้งการชี้ที่หน้าอกถึงสามครั้งของท่านรซูล (ช.ล.) บ่งบอกถึงสถานะความสำคัญของเรื่องที่ท่านกล่าวถึง ดังนั้นการกระทำทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อผู้อื่นจึงถูกต่อต้านจากศาสนาอิสลามอย่างเด็ดขาด ดังนั้นพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นด้วยการดูถูกเหยียดหยามจึงอยู่ในฐานะของผู้ละเมิดคำสั่งของอัลลอฮ์ที่จะต้องถูกสอบสวนและตอบแทนด้วยการลงโทษที่แสนสาหัส หากบุคคลผู้นั้นมิได้ทำการขอภัยโทษอย่างบริสุทธิ์ใจก่อนลมหายใจสุดท้ายได้จากไป หลักธรรมคำสอนในศาสนาอิสลามมักผูกติดการกระทำของมุสลิมกับคุณลักษณะแห่งการเป็นผู้ศรัทธา ดังที่ท่านรซูล (ช.ล.) ได้กล่าวถึงลักษณะของมุสลิมที่มีคุณสมบัติแห่งการเป็นผู้ศรัทธาว่ามีความบกพร่องเนื่องจากขาดความเอาใจใส่ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวว่า “ไม่เป็นการศรัทธาที่สมบูรณ์สำหรับผู้ที่ไม่นอนหลับค้างคืนด้วยท้องที่อึด ในขณะที่ทิ้งให้เพื่อนบ้านนอนอย่างทรนทรายเพราะความหิว ทั้ง ๆ ที่เขารู้ความเป็นไปของเพื่อนบ้านนั้นดี” (รายงานโดยมุสลิม) พระองค์อัลลอฮ์ให้กำชับให้มุสลิมทำดีกับบุคคลต่างๆ โดยให้ปฏิบัติตามแนวทางคำสอนของศาสนาอิสลาม อันจะส่งผลให้สังคมเกิดความสุภาพความสมัครสมานสามัคคี ความรักใคร่กัน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทว่าในสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน การปฏิบัติตามคำสอนอย่างนี้กำลังลดน้อยลงไปเนื่องจากเป็นสังคมที่มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ มีผู้คนจำนวนมากที่ไม่เคยผูกมิตรไมตรี ไม่เคยทำความดีหรือหยิบยื่นสิ่งของใดๆ ให้แก่กันเลย และยิ่งไปกว่านั้นต่างกระทำในสิ่งที่ตนเองมีความต้องการหรืออยากได้โดยไม่แย

แล้วถึงผลกระทบที่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับเพื่อนอย่างไม่ควรที่จะเกิดจนบางครั้งนำไปสู่การทะเลาะวิวาทถึงขั้นทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งสังคมที่อบอุ่นด้วยอุ๋นโอบอ้อมแห่งความรักใคร่ปรองดองมีความสามัคคี ให้เกียรติและเอื้อเฟื้อต่อกันสามารถสร้างได้ด้วยการปฏิบัติตามคำสอนของอิสลาม ถ้าหากเกิดความบกพร่องในหน้าที่และสิทธิต่อเพื่อนจะถูกสอบสวนจากพระองค์อัลลอฮ์ในวันแห่งการพิพากษา ดังนั้นเราควรทำดีต่อเพื่อนหรือบุคคลที่รายรอบเราอย่างบริสุทธิ์ใจรวมตัวเพื่อให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่ต๊อๆ พร้อมทั้งยับยั้งห้ามปรามในเรื่องที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หากว่าในสังคมของเรามีบุคคลที่มีลักษณะกีดกันมิให้บุคคลที่เขาไม่ชอบเข้าร่วมกลุ่ม ศาสนาอิสลามห้ามมุสลิมให้ความร่วมมือกับการเรียกร้องลักษณะนี้ เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายและเป็นการส่งเสริมการอธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ดังที่ท่านรซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวว่า “มุสลิมกับมุสลิมเป็นพี่น้องกัน จะต้องไม่รังแก (ก่อความอธรรม) แก่เขา ไม่ย่ำยีเขา และไม่เหยียดหยามเขา” (รายงานโดยบุคอรี) ดังนั้นการก่อกวนหรือการกีดกันบุคคลอื่นจากความดีจึงเป็นการกระทำที่น่าเกลียดและบ่งบอกถึงความบกพร่องด้านศีลธรรมภายในที่ได้รับการแสดงออกมาจากพฤติกรรมดังกล่าว ในศาสนาอิสลามสิ่งที่เป็นความดีและสิ่งที่เป็นความชั่วได้รับการบอกกล่าวจากพระองค์อัลลอฮ์ในคัมภีร์อัลกุรอานโดยอาศัยการประพฤติปฏิบัติ การสั่งใช้และห้ามปราม และการยอมรับของท่านรซูล (ซ.ล.) เป็นสื่อในการทำความเข้าใจ ดังนั้นมุสลิมจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนเกื้อกูลในกิจการงานที่เป็นความดีและยับยั้งห้ามปรามตัดทอนกิจการงานที่เป็นความชั่ว

พฤติกรรมการกีดกันทางสังคมที่สามารถพบเห็นได้ในปัจจุบันเกิดขึ้นในหลายช่วงอายุในสถานที่และบริบทที่แตกต่างกันไปแต่สิ่งที่พบหรือสังเกตได้ว่าพฤติกรรมการกีดกันผู้อื่นมิให้มีการเข้าร่วมกลุ่มมักมีต้นเหตุมาจากความโกรธแค้นหรือความเกลียดชังเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งหากก่อตัวในลักษณะเป็นภาคีและมีอำนาจหรือบทบาทในสังคมย่อมนำมาซึ่งความเสียหายอย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของความยุติธรรมที่สังคมแห่งสันติสุขทุกสังคมพึงปรารถนา โดยความบกพร่องด้านศีลธรรมของบุคคลมักสังเกตได้เมื่อมีการอยู่เป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ความจงเกลียดจงชังจะแสดงออกมาทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าบางครั้งเหตุผลที่เอามาอ้างเพื่อรังแกผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่น่าอดสูยยิ่งนักในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน เช่น ความยากจน เชื้อชาติ ฐานะทางสังคมของบิดามารดา เป็นต้น ทว่าพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่จงเกลียดจงชังผู้อื่นไม่สามารถที่จะทำร้ายจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของคู่กรณี ด้วยการกระทำคำพูด หรือการกีดกันทางสังคมในการเข้าร่วมกลุ่ม คือ การขโมย ซึ่งเราจะพบว่าส่วนมากของการขโมยในวัยเด็กส่วนมากมาจากการอยากได้สิ่งของของคนอื่น แต่ก็ยังมีอีกจำนวนไม่น้อยที่กระทำไปเพื่อเป็นการแกล้งบุคคลที่ตนไม่ชอบ ทั้งนี้หมายรวมไปถึงการนำสิ่งของของคนอื่นไปซ่อนเพื่อสร้างความยากลำบากหรือสร้างความรู้สึกหงุดหงิดต่อคู่กรณี พฤติกรรมการรังแกในลักษณะนี้หากไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาอาจพัฒนาไปเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ซอสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนรอบข้างได้

กรณีศึกษาที่ 5: ครูซอลีฮะห์

ครูซอลีฮะห์ เป็นครูฝ่ายศาสนาที่สำเร็จการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในประเทศอียิปต์ และรับผิดชอบสอนวิชาจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนมัธยม 15 ปี โดยครูซอลีฮะห์ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนและเชื่อมโยงกับแนวคิดตามหลักการอิสลามอย่างน่าสนใจมาก ซึ่งครูซอลีฮะห์กล่าวว่า “นักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นถือได้ว่านักเรียนได้ฝ่าฝืนหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน เนื่องจากศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพในการดูแลรักษาชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้มนุษย์ทำการละเมิดทรัพย์สินและทำร้ายร่างกายกัน ยกเว้นในกรณีที่บุคคลใดได้สร้างความเสียหายบนผืนแผ่นดินอย่างมหันต์ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ทรงความยุติธรรมและเมตตากำหนดให้ลงโทษผู้ที่ทำการละเมิดผู้อื่นโดยมิชอบด้วยผลแห่งการละเมิดอย่างเดียวกัน คือถ้าทำร้ายคนอื่นจนถึงแก่ชีวิตก็ให้ชดใช้ชีวิตนั้นด้วยชีวิตของตนเอง และด่าก็ให้ชดใช้ด้วยดา จมูกด้วยจมูก หูกด้วยหู และฟันก็ด้วยฟัน หากทำให้เกิดบาดเจ็บก็ต้องชดใช้เท่าที่สามารถจะทำให้ผู้ละเมิดมีบาดแผลเยี่ยง

เดียวกันโดยไม่เกินเลย แต่เป็นการประเสริฐกว่าหากให้อภัยโดยไม่แค้นซึ่งการให้อภัยถือเป็นคุณงามความดีที่จะลบล้างบาปของผู้ถูกละเมิดตามที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงเห็นสมควร

นอกจากนี้ครูซอลิสะหียังกล่าวอีกว่า การละเมิดหรือการรังแกผู้อื่นโดยการทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นมีบาดแผล ถือเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามสั่งห้ามโดยเด็ดขาด หากว่าผลแห่งการทำร้ายร่างกายนั้นถึงขั้นเสียชีวิตก็เท่ากับว่าผู้นั้นได้ฆาตกรรมผู้อื่นซึ่งเป็นบาปใหญ่อันดับที่สองในศาสนาอิสลามรองจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ซึ่งท่านรซูล (ช.ล.) ได้กล่าวถึงลักษณะของการอนุญาตและไม่อนุญาตให้ทำการละเมิดต่อผู้อื่นว่า “เลือดของมุสลิมนั้นไม่เป็นที่อนุมัติยกเว้นหนึ่งในสามประการ คือ ชีวิตด้วยชีวิต คนที่เคยผ่านแต่งงานแล้วทำชินา (ละเมิดทางเพศ) และผู้ที่ทิ้งศาสนาของเขาที่แยกตัวออกจากกลุ่มมุสลิม” (รายงานโดยอัตติรมิซีย์) ซึ่งตลอดชีวิตของมนุษย์นั้นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา นับแต่ช่วงเยาว์วัยจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เนื่องจากสังคมกับมนุษย์มีอาจแยกจากกันได้ เพราะมนุษย์เกิดมาก็ต้องอยู่อาศัยในสังคม ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องมีความสัมพันธ์กัน และกระทำต่อกันทางสังคมเพื่อประโยชน์แห่งตนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาอิสลามได้เน้นให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่มุสลิมพึงมีต่อสังคม การสร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้ศรัทธาด้วยกัน เกิดความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต จนสามารถลดการละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินต่อกันได้ ความรักจะเข้ามาแทนที่ความชัง รอยยิ้มจะมาแทนที่ความบึ้งตึง อิสลามได้สอนมนุษย์ให้เข้าใจและยึดมั่นแนวทางการใช้ชีวิตในสังคมแทนการอยู่อย่างสันโดษ ปัจจุบันบุคคลแต่ละคนเสมือนตัวแทนของสังคม การมีคุณธรรมทางสังคมเป็นการศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ คนที่ไร้คุณธรรมในสังคมเป็นบุคคลที่ล้มละลายในอิสลาม เพราะความชั่วในเชิงคุณธรรมนั้นจะกัดกร่อนความดีไปจนมลายหายสิ้นไป ในขณะที่เดียวกันการมีคุณธรรมนั้นจะลบล้างความชั่วของคนๆ หนึ่งได้ ซึ่งศาสนาอิสลามได้กำหนดให้คุณธรรมทางสังคมเป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจแยกออกจากความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ดังที่ท่านรซูล (ช.ล.) กล่าวว่า “ผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันโลกหน้าจงอย่าก่อความเดือดร้อนแก่เพื่อนบ้าน และจงพูดดีหรือไม่ก็เงียบ” (รายงานโดยอัตติรมิซีย์)

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นถือเป็นข้อบกพร่องของความศรัทธาที่มีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งถูกดำเนินจากท่านรซูล (ช.ล.) อย่างมากมายดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่หากว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองและเลิกพฤติกรรมเหล่านั้น ให้เขาทำการขอโทษจากบุคคลที่เขารังแกและวิงวอนขอการอภัยโทษจากพระองค์อัลลอฮ์ พร้อมทั้งรับแรงในการปฏิบัติความดี เพราะการปฏิบัติความดีนั้นสามารถลบล้างความผิดที่เคยกระทำไว้ได้ ดังนั้นมุสลิมควรมีการเดาบัง (การกลับเนื้อกลับตัว) ซึ่งมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่งเพราะบาปทั้งหลายจะยังคงอยู่กับผู้กระทำผิดถ้าหากเขาไม่สำนึกตน ไม่ขออภัยโทษ ไม่ทำความดีลบล้างความผิด และเมื่อความผิดบาปยังอยู่กับตัว เขาก็จะต้องได้รับโทษจากบาปที่เขาทำไว้ ดังนั้นอัลลอฮ์จึงได้กำชับให้มนุษย์มุ่งมั่นในการเดาบังต่อพระองค์เมื่อรู้ว่าตัวเองได้ทำผิด และพระองค์สัญญาว่าจะทรงอภัยโทษให้กับผู้ที่เดาบัง และจะทรงเตรียมผลตอบแทนที่ดีในสวนสวรรค์แก่เขา

ครูซอลิสะหียังกล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมการรังแกทางวาจาด้วยว่า มุสลิมที่มีความศรัทธาในศาสนาอิสลามจำเป็นต้องรักษามารยาทที่ดีในการปฏิสัมพันธ์ต่อคนรอบข้าง อิสลามได้กล่าวดำเนินและสั่งห้ามมุสลิมถึงการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นด้วยคำพูด รวมไปถึงการกระทำอย่างอื่นที่มีลักษณะส่อไปในทางล่วงละเมิดหรือทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสื่อมเสียศักดิ์ศรีหรือเกียรติยศชื่อเสียง เนื่องจากพฤติกรรมเหล่านี้มิได้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม แต่กลับสร้างความบาดหมางและป้อนทำลายจนนำมาสู่การเป็นศัตรูต่อกัน ศาสนาอิสลามได้บัญญัติห้ามการกระทำลักษณะนี้อย่างเด็ดขาด ดังที่ท่านรซูล (ช.ล.) ได้กล่าวว่า “ผู้ศรัทธาที่ประเสริฐสุดในการเป็นมุสลิมคือผู้ที่บรรดามุสลิมปลอดภัยจากลิ้นและมือของเขาและผู้ศรัทธาที่ประเสริฐสุดในการเป็นมุอฺมิน คือผู้มีมารยาทที่ดีที่สุด” (รายงานโดยอะหมัด) คุณภาพของความเป็นมุสลิมของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสมบูรณ์ของอิหม่านที่มีต่ออัลลอฮ์ซึ่งแสดงออกด้วยกับสามแนวทางประกอบกัน คือ การแสดงออกด้วยหัวใจ การแสดงออกด้วยคำพูด และการแสดงออกด้วยการกระทำ ส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของอิหม่านคือการทำดีต่อคนรอบข้างตามแนวทางอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านรซูล (ช.ล.) จะได้รับการตอบแทนสวนสวรรค์จากอัลลอฮ์แม้ว่าจะเป็นการกระทำเพียงเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามถือว่าการแสดงพฤติกรรมการรังแกทางวาจาเป็นการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นซึ่งมุสลิมที่ดีจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงและห้ามปรามจากพฤติกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิินทาที่สร้างความเสื่อม

เสียให้กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเรื่องที่ถูกนิทาจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นศาสนานิสลามได้สั่งห้ามจากนิทา ดังที่พระองค์ทรงตรัสในคัมภีร์อัลกุรอานความว่า "โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม และบางคนในหมู่พวกเจ้าอย่านิทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้วกระนั้นหรือ? พวกเจ้าย่อมเกลียดมัน และจงอย่าเกรงอัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ" (ซูเราะฮฺ อัลหุญรอด อายะฮฺที่ 12) มุสลิมที่มีความรักต่อพี่น้องและคนรอบข้างพึงเรียกร้องกันมาสู่ความดี เมื่อพบเห็นการกระทำที่ผิดหลักการศาสนา แต่หากมีน้ำหนักความผิดเหล่านั้นไปบอกต่อในลักษณะของการซุบซิบนิทา จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดเลยนอกจากความบาดหมางกัน หากผู้นิทามองย้อนกลับมาที่ตัวเองแล้วจะพบว่าแท้จริงแล้วการนิทาได้ทำให้ตัวผู้นิทานั้นถดถอยเมื่อเป็นเช่นนั้นจึงพยายามหาประโยชน์จากเวลาที่มีเพื่อทำการชอภัยโทษต่ออัลลอฮฺจากสิ่งที่ได้เคยกระทำผิด

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จากกรณีศึกษาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกกันนั้นมีความครอบคลุมทั้งสามมิติ คือ การรังแกทางร่างกาย การรังแกทางวาจา และการรังแกทางสังคม ซึ่งการรังแกแต่ละประเภทนั้นจะมีความต่อเนื่อง ระยะเวลา และจำนวนครั้ง ยังมีปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญเป็นองค์ประกอบคือ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ และกฎระเบียบของโรงเรียน แต่ปัจจัยที่มาจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่นั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจและต้องใช้เวลาในการศึกษาพอสมควร ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยทั้งสามนั้นมีผลต่อพฤติกรรมของการรังแก แต่จะมีน้ำหนักตรงประเด็นไหนมากกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ผู้กระทำ ผู้ถูกระทำ ผู้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ รวมถึงสถานที่ที่เอื้อให้การรังแกเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด